

JONAS BROGREN

LEVNADSHÄNDELSE

i ålderns höst ur minnet tecknade

dels som tidsfördriv

under då beklagligen inträffad

sysslolöshet

och dels som upplysning och

underrättelse

för min talrika familj

Förord

I Jonas Brogrens innehållsrika levnadsbeskrivning nämns en detalj, som belyser hela det tidsskede han skildrar. Det gäller hårmodet, som 1805 enligt order förändrades inom den svenska armén. "Den förut bräckliga stela hårklädseln blev avskaffad, och hårpiskorna, för många så besvärliga, fingo avskäras."

Jonas Brogren fick uppleva hur den gamla tiden, "bräcklig och stel", gick i graven och hur den moderna tid, som vi ännu lever i, tog sin början. Bördsaristokratins samhälle kunde inte längre motsvara tidens krav. I Frankrike avsattes bourbonerna, i Sverige vasaätten. De vitpuvdrade perukbärarna avlöstes successivt av män ur borgar- och bondeklassen, sådana som Jonas Brogren, med fritt växande hår, vilka tog itu med uppgiften att modernisera samhället. Ur den stora folkslaktningen vid Leipzig började ett nytt Europa växa

samman (med tillfälliga "frosträtter" 1870-71, 1914-18, 1939-45). I Sverige förelåg uppgiften, att, efter 1809 års nationella katastrof och oblodiga revolution, "inom Sveriges gräns erövra Finland åter" (Tegnér's "Svea") genom att bygga Göta kanal samt etablera banker och brandstodsbolag.

Hela detta förlopp iakttog Jonas Brogren från parkettplats, ja, han var själv en av aktörerna i det. Hans egenhändiga levnadsteckning är till stora delar mycket spännande och underhållande. Den är av betydande värde om man vill veta något om hur dagens Sverige och Europa vuxit fram. Personhistoriskt, lokalhistoriskt eller militärhistoriskt intresserade läsare har mycket att hämta. För oss sentida ättlingar är hans berättelse oskattbar.

Texten har skrivits in på dator under några regniga veckor sommaren 1993. Hela min familj har varit engagerad i uppgiften att göra Jonas Brogrens levnadsbeskrivning mer tillgänglig, d.v.s. hustru Margareta och sönerna Jonas och Jacob medan sonen Magnus ombesörjt mångfaldigandet.

Den text vi haft tillgång till är en handskriven, delvis svårläst, kopia av originalet, som i många år legat oläst i gömmorna. Originalet skänktes på sin tid av sonen Ludvig till Stifts- och Landsbiblioteket i Linköping, [där det "överlevde" branden 1996].

Stavning och interpunktion har i de flesta fall moderniserats, dock inte helt konsekvent, detta för att förmedla något av tidsfärgen. Understrykningarna är de som finns i originalkopian. För bättre läsbarhet har texten av mig blivit försedd med mellanrubriker och förklarande noter.

Istorp den 27 juli 1993

Anders Brogren

barnbarns barnbarn till Jonas Brogren

Överstelöjtnanten m.m

J Brogrens

egenhändigt antecknade

Levnadshändelser

i ålderns höst ur minnet tecknade

*dels som tidsfördriv under då beklagligen inträffad
sysslolöshet*

*och dels som upplysning och underrättelse för min talrika
familj*

Det är en stor lycka att vara född av välkända och aktade föräldrar. Om än deras stånd är ringa och deras förmögenhet mindre betydlig, överväger dock deras moraliska känsla och deras till följd därav tillvanda medborgerliga aktning vida mer än stånd och rikedom, då därmed icke är förenad den allmänna aktning så nödvändig för människans sanna och verkliga värde.

Föräldrarna

Den 8de Februari **1780**, föddes jag på Duseborgs säteri i Gammalkils socken av föräldrar utan stånd och förmögenhet, men som genom sina förhållanden i samhället gjort sig förtjänta av allmän aktning.

Min far, då varande Frälseinspektör på nämnda egendom, hade genom sina naturanlag och sin självbildning tillvunnit sig en högre ståndpunkt än mängden av hans likar. Han hade en behaglig kroppsbildning, ett angenämt sällskapsväsende, alltid glad och vänlig mot alla samt synnerligt gästfritt var hans hus besökt ända till hans sena ålderdom av högre och lägre. Född på Långebro i Horns socken av hederliga bondföräldrar hade han en synnerlig aktning för detta stånd och ansåg för en ära att tillhöra det samma. Hans övertygelse var att ingen människa på jorden var lyckligare än en besutten Svensk bonde, en sanning som ingen kan jäva, men som beklagligtvis få av detta stånd förstå att i sitt sanna värde

uppskatta.

I sin ungdom kom min far i musicklära hos organisten Grönberg uti Västra Eneby, men hans ringa tillgång tillät icke länge fortsätta på denna väg för vilken han hade anlag och fallenhet. Han antog därför tjänst som betjänt hos Major Morath på Söderö^[1] och blev därefter Kammartjänare hos riksrådet greve Falkenberg på Brokind,^[2] där han var i 4 år, under vilken tid alla vintrar tillbragtes i huvudstaden.

Genom håg för läsning av goda böcker, varpå han ägde tillgång, och hans ovanliga minne att riktigt uppfatta och ihågkomma vad han läst, utvecklades hans förståndskrafter utöver vad man kan vänta av en person som i ungdomsåren saknat vetenskaplig bildning.

Under dessa händelserika partistrider (för landet så olyckliga) upphämtade hans uppmärksamma öra många gagneliga lärdomar, och dessa hätska partistrider ingav honom en förskräckelse för allt folkvälde. - Han såg på nära håll den förunderliga katastrof som 1772 gjorde slut på dessa strider, och han återkallade ofta i sitt minne denna märkliga tilldragelse, och i sin ålders höst fick han tillfälle göra allvarsamma betraktelser då vid 1809 års revolution icke allena Gustaf III:s snilleverk överändakastades, utan även dess dynasti störtades. Dessa revolutioner av så omständlig syftning hade en förunderlig likhet, att de verkställdes utan den ringaste blodsutgjutelse.

Då min fader lämnade sin tjänst hos Excellensen Greve Falkenberg emottog han inspektionen över Duseborgs egendom, tillhörig hans första husbonde Major Morath och innehade denna befattning, till dess ägaren själv tillträdde egendomen, då han emottog, såsom vedermäle av sin husbondes belåtenhet, Frälsejorden Skinnarhagen som livstids donation.

Under sin lärotid hos Organisten Grönberg lärde han känna den milda kvinna, sin ledsagarinna på levnadsbanan. De förentes 1778 och välsignades under sitt 37-åriga lyckliga äktenskap med 8 söner och 1 dotter.

Min älskade moders husliga dygder och milda seder förljuvade min faders levnadsdagar, och han älskade henne ömt och uppriktigt; de tvenne förstfödde Sönerna avled, den ene i sin

späda ålder och den andre, med hoppfulla anlag, omkom på sjön Bjursen samt enda dottern dog i koppor. Dessa båda dödsfall voro mina föräldrar mycket smärtande.

Som min fader blivit vad man kallar sin egen, delade han sin tid med husliga bestyr och allmänna uppdrag, såsom sterbhusutredningar, och kunde han anses för ett, såväl ekonomiskt som juridiskt ledband i sin ort. Under tiden hade han köpt $\frac{1}{2}$ mantal Dvärstad och $\frac{1}{4}$ mantal Bäck, vilka hemman han växelvis bebodde. Sedan flyttade han till Skinnarhagen. Om han denna tid jordegendomarna voro i lägst pris vågat sig köpa erbjudna gårdar, hade han kunnat erhålla en betydlig förmögenhet, men alltid rädd för skuld vågade han sig icke in på spekulationens område, oaktat den stora kredit han ägde, då han ej såg eller tydligt kunde förändra möjligheterna att likvidera sina skulder.

Mina älskade föräldrar hade en sann religiös känsla och ren dygd och sökte de med själens värma i sina späda barns hjärtan inplanta gudsfruktan och goda seder. Min far, alltid glad och munter, framkastade aldrig utifrån ordlekar något som kunde såra det unga sinnet. Han lärde själv sina barn läsa och skriva, och, som hans knappa tillgångar var små, kunde han ej hålla dem i skola, och var det aldrig hans mening att intränga dem på ämbetsmannabanan, emedan han ansåg det nyttigast att de vände sig till näringarna, helst ägnade sig åt jordbruk, som han mest av allt älskade; men han fann snart att det fordrades en icke obetydlig tillgång för att på denna väg bliva en fullt oberoende man.

Tiden, denna stora omskapare av allt, förändrade händelserna, ävensom min fars tänkesätt, och införde tvenne av min fars söner på ämbetsmannabanan, och en ägnade sig helt och hållet åt jordbruket, vilket genom en olycklig konjunktur och misslyckade spekulationer satte honom ur stånd att fullgöra ingångna förbindelser. Denna olyckliga tilldragelse smärtade mycket mina föräldrar, och denna sorg var beklagligtvis ej den enda; men man låter så gärna täckelset falla och bortskymma de dunkla utsikterna, då man ser sig ut stånd satt att giva dem en klarare färg.

Som min far aldrig beklätt någon publik ämbetsmannabana och med avseende på det förtroende han tillvunnit sig i sin ort, blev han av bondeståndet inom Valkebo och Vifolka härader

enhälligt vald till riksdagsman på riksdagen i Norrköping 1800 [3], vid vilken riksdag f.d. konung Gustaf IV Adolf skulle krönas. Vid denna riksdag blev min far av sitt stånd utsedd till ledamot av Hemliga utskottet[4], i vilket konungen själv förde ordet.

Min far hade en ovanligt lycklig talförmåga och en lätthet att fatta och inse saker, vilket då var mindre vanligt inom detta stånd, och tillvann han sig såväl härigenom som genom sitt öppna redliga handlingsätt aktning så inom som utom sitt stånd. Med redlighet i sin framställning framförde han alltid sina tankar och ofta vunno de ståndets bifall. Han ansåg realisering av rikets mynt nödvändig, såväl för banken, uti vilken styrelse bondeståndet då först fick inträde; och som det intresserade honom att erhålla ett fullständigt begrepp om rikets penningverk, emottog han med nöje sitt ständs förtroende att påföljande år bliva revisor i banken och Riksgäldskontoret; men sedan han lyckligt slutat detta uppdrag, önskade han komma i ro och ville aldrig mer åtaga sig dylika bekymmersamma förtroendevärv, såväl av detta skäl som i övertygelsen att jordvärdet skulle falla om Ständernas beslut rörande realisationsfrågan gått i verkställighet och Riket erhållit ett säkert mynt, ävensom att kunna bliva i tillfälle hjälpa sina många söner, sålde han sina ägande hemmansdelar Dvärstad och Bäck, ty han hade en panisk förskräckelse för skuld, och satte sig in på sitt lilla donationshemman St. Skinnarhagen, där han med den vises lugn i sitt 69de år 1815 slutade sin jordiska levnadsbana, sörjd och saknad av en öm maka, tacksamma barn och många vänner. Vid hans sjuksäng dröjde man så gärna, ty var det en verklig skola och man lämnade den ej utan rörelse och förvåning och hade han den tillfredsställelsen att under sin sjukdom se sig besökt av betydliga och högt uppsatta personer. Sove den gamle - den redlige - den ömme Fadern i Frid och Ro!

Vid min salig Faders bortgång ålåg det mig som äldst, och detta efter hans önskan, vården och omsorgen om min Moder. Den ädla gumman flyttade i mitt hus 1824 och njöt som jag hoppas, lugna och glada dagar under en öm och omsorgsfull sonhustrus vård; och slutade hon sin långa jordiska bana år 1836 då hon uppnått en ålder av 83 år.

Barndomen

Då jag uppnått 2 års ålder flyttades jag från mina föräldrar till mina Morföräldrar, Organisten Jonas Grönberg och dess hustru Maria Elisabeth Tollstadius. I detta stilla allvarsamma hus tillbragte jag min Barndomstid, fick lära läsa och skriva , även skulle jag lära musik, men jag saknade fallenhet, eller rättare vilja härför, och hann ej längre än att jag i Kyrkan kunde spela utgångsstycken på Orgelverket, och varmed jag för sista gången Officierade Jubelfesten 1793,[5] då jag ackompanjerade en vik. Klockare som då tjänstgjorde för min Morfar som var sjuk. Samma år flyttade jag med min av slag rörde Morfar till mina Föräldrar, då jag i 11 år varit från fädernehemmet. Bland mina ungdomsbragder kan jag även räkna, att jag 1792 Julafton i V. Eneby kyrka utanför Altaret mässade Episteln, som efter andras utsago lyckades väl, och bättre än för en skolgosse som vid Högmässan verkställde samma tjänsteförrättning.

Barndomstiden förflöt fritt och sorglöst. Hos mina Morföräldrar, båda gamla och allvarsamma, vankades inga nöjen. Jag måste således söka dem utomhus, och min mesta tid tillbragte jag i Eneby Prostgård, där jag i prostens son, Zacharias Juringius, hade en jämnårig lekkamrat. Denne ungdomsvän blev sedermera Rektor i Linköping, men dog ung, och vi ihågkommo ofta med synnerlig tillfredsställelse våra ungdomslekar; och huru gärna dröjer icke minnet vid denna glada ungdomstid. Det följer en hela livet igenom ända till dess afton.

Under mitt vistande i Eneby ådrog jag mig på en resa till Lucie Marknad i Vimmerby i en förfärlig köld en skarp förkylning, varav följden blev en grym och svår torrvark[6] i rygg och ben, som nära var på väg att för alltid göra mig till en olycklig krympling, ty benet var uppdraget till låret, ryggen till en del förstörd, och den svåra värken gav min kropp ingen lisa, utom då jag låg framstupa över en stol. Många medel försöktes mot det onda, men slutligen blev jag Gudilov! genom ett enkelt medel hjälpt och alldeles befriad från detta plågsamma onda och till hälsan återställd, och detta medel bestod av Grönsåpa och Brännvin som på en tenntallrik sammankoktes på sakta koleld till en tjock massa, och sedermera mot eld ingneds på de lidande delarna. Lyckligtvis fick jag icke annat obehagligt minne av denna sjukdomstilldragelse än svaghet i ryggen, ty jag har aldrig sedermera i böjd ställning kunnat lyfta stora tyngder.

Under mitt vistande hos mina Morföräldrar hade jag under sommaren, alla Söndagar tillfälle få se, den brukliga exercisen om e.m. samt hade därav ett synnerligt nöje och fick därigenom mycken lust för militärlivet och önskade därför bliva knekt, men min Fader, ehuru han hade mycken aktning för detta stånd, ansåg dock att en fattig yngling inom detsamma svårligen skulle finna sin bärgning och utkomst på denna bana, varför snart nog försvann både min önskan och mitt hopp att bliva militär.

Efter 3ne års vistande hemma hos mina föräldrar, kom jag **1796**, till Kommissionslantmätaren Moberg, som antog och sedemera anmälde mig till Lantmäterielev. Denna min patron bodde då på Skränge (på samma Skränge varest jag under min senare tid tillbragte många glada år), och var en aktningsvärd och synnerligt skicklig Ämbetsman, ehuru han var för *comod*[7] att sysselsätta sig med min intellektuella bildning; ty jag fick blott inhämta praktisk övning uti allt som tillhörde detta göromål, och var jag kvar i 4ra års tid hos denna min patron, utan att erhålla någon lön, vilket även var villkoret för mitt antagande; kläder erhöj jag av mina föräldrar, och någon kassa ägde jag aldrig.

Med min kamrats biträde, Ingemar Rosin, företog jag mig sista åren med allvar lära matematik för att börja bereda mig till examen, och sista året jag var hos ingenjör Moberg fick jag på egen hand förrätta ett storskifte, och min patron kom icke alls tillstådes vid denna förrättning som underligt nog slutade till allas belåtenhet. För denna förrättning tog jag i arvode 40 Riksdaler, och hälften av denna summa fick jag för egen räkning behålla, således de första styvror jag förtjänt. De voro således i dubbelt hänseende kära - och välkomna.

Mitt vistande hos Moberg, var både nyttigt och angenämt. Om somrarne voro vi beständigt ute på förrättningar, och dessa sysselsättningar roade mig mycket. Dessutom fick jag tillfälle se och göra bekantskap med mycket människor av alla klasser, vilket gav mig något sällskapsbildning och bortslipade de grövsta eller råaste kantigheterna av mina vanvårdade ungdomsår. Vintrarne tillbragtes med renovationsarbete och således var jag sällan sysslolös.

Militärlivet börjar

Under dessa 4ra år, bodde min Patron på Skränge, Ö och Sörby. Kort före jul **1798** kom min far till sistnämnda ställe för att hämta mig hem under helgen. Han gav mig då tillkänna, att tillfälle för mig nu yppats, att bliva underofficer därest jag sådant ville; och att min far, som trodde mig hava samma böjelse som förr, nu mera icke ville vara däremot, utan istället för mig utarbete ackordsumman[8] för en genom dödsfall ledigbliven Fältväbelbeställning[9] vid, som det då kallades d.v. Majorens Companier af Kongl. Lifgrenadier Regimentets [10] Rotkårsfördelning[11] med Unnerstad till boställe. Jag yttrade, att numera hade jag ej tänkt ingå i militärståndet, för vilket jag förr haft så mycken förkärlek utan ämnade fortsätta min började kurs, men, som saken var av vikt, emedan min framtida välfärd genom valet av levnadsbana skulle avgöras, och jag nog såg de svårigheter som mötte en Lantmätare, emedan hans utkomst var beroende av 2^{ne} omständigheter, nämligen en stark och beständig hälsa och förtroende, dessutom erfordrades en god portion tålmod, för att, efter dåvarande författningar, lyckligt kunna verkställa Storskiftesdelningar, en egenskap som jag till betydlig del saknade, så överlämnade jag mitt öde i min faders och försynens hand, och den 10 Januari 1799 blev jag utnämnd till Fältväbel med lön - icke allenast mot Kompanibefälets vilja - utan något ännu hårdare - deras vetskap. Premier[12] Majoren Friherre C. Lejonhjelms, som lovat det fattiga Sterbhuset, efter den avlidne, ackordsersättning, och dessutom, i avseende till gamla grannskapsrelationer med min far, föredrog saken hos Second Chefen[13], som beviljade förslaget. Jag var således helt oförmodat bliven en välbeställd Fältväbel, men var början ej synnerligt behaglig, då jag bestämt kände att både Kaptenen och Löjtnanten vid Companiet voro missnöjda med mitt utnämmande, och jag kunde således icke hoppas ett vänligt emottagande, - tvärtom, borde vänta ett strängt bemötande, om icke förföljelse.

Skyndsamt verkställdes min mundering, så att jag kunde göra min första uppvaktning hos mina förtörnade förmän Kapt. Gyllenram och Löjtnanten Baron Axel Johansson Boje, vilka båda bodde i Lysings härad, således långt utom Companiet. Åtföljd av min fader företogs denna obehagliga resa, som dock avlopp lyckligare än jag väntat. Kapt. och Löjtnanten syntes visserligen missnöjda, något som tillhörde hans lynne, men sade mig varken gott eller ont utan befallde mig uppvakta Löjtnanten Baron Boje, som hade expeditionen i

Companiet och bodde på Ornäs i Ödeshögs Socken. Enligt rykte skulle han vara mest förtörnad över min inkomst på Companiet, emedan han av särskilda skäl ville, att en gift underofficer skulle utan ackord erhålla Fältväbelsbeställningen; men han, av naturen vänlig och god, emottog mig hövligt och tillsade mig att av nämnde Underofficer emottaga Kompaniehandlingarna samt att i hans namn föra expeditionen i Companiet. Detta förtroende till en nykomling, som icke det ringaste kände vad som tillhörde denna tjänstebefattning, var lika oväntat som bekymmersfullt, men den var nyttig, ty därigenom tvangs jag med allvar förskaffa mig kunskapen om mina tjänsteskyldigheter och hade den förmånen att mången gång begagna mig i expeditionsväg av min faders råd, ty han hade till och med under en Fältväbels bortvaro expedierat de ankommande *ordres* m.m. i hans namn; och obegripligt nog avlopp allt utan anmärkning eller skrapa från högre ort. Nu efteråt förefaller mig dessa tilldragelser gåtlika, men de vore dock en väsentlig orsak till min framtida lycka, emedan jag försattes i nödvändighet lära det praktiska av tjänsten, vartill jag lyckligtvis ägde både vilja och fallenhet.

En genomvåt kung

Regementet fick detta år inget Regementsmöte förrän sent på hösten och inryckte på Malmen den 13 September **1799** och uppbröt därifrån den 5 Oktober. Hela detta möte var svårt emedan det nästan beständigt regnade. F.d. Konung Gustaf Adolf, som på en resa till Karlskrona besökte Campementsplatsen^[14], skulle själv exercera Regementet^[15] och satte det i marsch *en linie* från lägret till landsvägen, då det föll ett stort regn. Efter en liten rast återförde Han Regementet till lägret, - och red sedan från högra till vänstra flygeln för att taga avsked, varefter Generalsalva skulle skjutas, då blott ett enda skott i 3^{dje} Bataljonen avbrann.^[16] Konungen, som var iklädd Drabantuniform, blå frack och skinnböxor, var alldeles genomvåt, varför Han uti en stuga måste under natten torka sina kläder och körde sedan in till Linköping över natten. Som Generalsalvorna så totalt misslyckats och Konungen var svag för salut, tillsade han, att Regementet tidigt påföljande morgon skulle vara uppställt, då han vid förbiresan ämnade ytterligare taga avsked, varför truppen vid stora eldar måste under natten torka kläder och remtyg samt rengöra Gevären. Regementet var vid Konungens ankomst formerat med högra flygeln åt landsvägen varest som

Bageriet är beläget och fronten mot, och 20 alnar från skogen, då Generalsalvorna i lugnt och vacker väder och till den höge resandes nöje gick förträffligt.

Regementet undergick den 26 September Generalmönstring och mönstrades av Generalen Baron von Essen. För mig var detta möte ovant och besvärligt, ty jag genomgick graderna och tillika hade Fältväbelsexpeditionen, men det slutade dock lyckligt och jag erhöll vid Companiets avtackande beröm för flit och villighet i min tjänsteutövning, vilket naturligtvis var en muntrande sporre att än mer söka fullkomna mig uti mitt yrke samt ökade min håg för tjänsten. Mitt första militära tjänsteår slutade således, mot all förmodan, lyckligt och väl och ägde jag inga skäl ångra att jag ingått på denna väg. Min praktiska lantmåterikunskap var mig vid många tillfällen till nytta.

Det 18de seklet slutade med små brännvinsupplopp[17] i städerna Linköping och Norrköping, vilket föranledde militärstyrkans anlitande;[18] och inryckte i Linköping ett Compani och i Norrköping en Bataljon och snart var allt tyst och stilla; sedan pöbelmassan fått utöva sin hämnd mot de i dessa städer privilegierade Brännerier, vilket planlösa försök kom huvudmannarna illa till pass.

Konungens kröning

Nittonde Århundradet började med en märkvärdighet för Sverige, nämligen Riksdagen i Norrköping under vilken f.d. Konung Gustaf Adolf kröntes. 2ne Bataljoner av Regementet sammansatta av ett halvt Rothålla och ½ Rusthålla[19] Companier voro ditkommenderade till Garnisonstjänstgöring, och var jag bland de kommenderades antal. Denna kommendering var trevlig och angenäm. Som Fältväbel befriad från vakttjänstgöring hade jag mycken ledighet. Alla middagar åt jag fritt hos min far[20] och fick således använda min avlöning till mina nöjen, vilka, utom inträde uti några borgerliga hus, till det mesta bestod av bevistandet av Spektaklet å Teatern.

Den 3 April var kröningsdagen, då återstoden av Regementet, ävensom Calmar Regemente, var inkommenderat. Hela dagen var ett svårt snöglopp och trupperna voro i 12 timmar under Gevär. Aldrig har jag varit så hungrig som denna dag, som åtminstone för oss var

obehaglig, och jag trotsar att den ens för någon, icke ens för själva Konungen kunde få namn av trevlig. Konungen hade det obehaget att på vägen till kyrkan nödgas bortbyta sin Kröningshäst som, *pour caprice*[21], icke ville med den höga bördan fortsätta tåget; och den 9 år därefter inträffade katastrofen[22], tycktes besanna spådomen att denna händelse icke kunde vara något gott omen, ehuru man då satte föga tro därtill. Riksdagen slutade i Juni - då trupperna fingo återgå till sina rotar.

1801 i Mars blev Regementet beordrat att *marche forcé*[23] avgå till Garnisons-tjänstgöring i Göteborg under dåvarande fejd med England. Denna Kommendering rätt angenäm, slutades efter 2^{ne} månader, då misshälligheterna blivit bilagda. Jag var inkvarterad uti ett hyggligt borgarehus, och hade mycket trevligt då jag var ledig från tjänstgöring.

Vid uppbrottet till Göteborg lades Rothålls-fördelningen vid Emma Gästgivare-gård, dit Rothållarna skjutsat sina Grenadiärer. Natten före samlingsdagen kom mycket snö och blev ett svårt yrväder, så vi hade svårighet kunna framkomma med vagnar, vilka alla voro utrustade; men sedermera erhöles släddon, men ett häftigt mildväder gjorde snart slut på slädföret, och blev man uti stor förlägenhet med dessa åkdon, som ej kunde ombytas då de skjutsande hade flera mil till skjutsningsstället. Ju närmare man kom Göteborg, dess sämre var väglaget; hemmarschen däremot var rätt angenäm.

1802 ankom storhertigen av Baden med Gemål och Son till Sverige, och vid hemresan inträffade den obehagliga händelsen att dess vagn kullkörde i en backe, då en stav inträngde i vagnen och träffade Hertigens kropp, varav han kort därpå avled. Detta var en smärtsam tilldragelse för dåvarande Drottningen, som hade den sorgen se sin Faders lik återkomma till Stockholm. Någon tid därefter åtföljdes de sorgbundna resandena av f.d. Konungen och Drottningen till Linköping, varest en Bataljon av Regementet var sammandragen för att exercera för den unga Arvprinsen[24]. Konungen och Drottningen voro kvar över en Söndag i Linköping och bevistade Gudstjänsten i S:t Lars kyrka.

Utom min Fältväbelstjänst gjorde jag även tjänst som Bataljonsadjutant.

Befordrad till officer

1803 den 23 Juni blev jag utnämnd till Stabs Fänrik vid Överstlöjtnantens Kompani, sedan jag uppgjort ackord med dåvarande innehavaren av denna beställning, Pagen hos Konungen, Löjtnanten Gyllensköld. Denna befordran var i ekonomiskt hänseende föga tröstande, ty bostället Torpabola - uselt i åminnelse - gav 70 Rdr. Riksgäld i årligt arrende, således blott 10 Rdr. mer än ränta för ackordet och dessutom var jag nära på väg förlora mitt utgivna ackord för Fältväbelstjänsten, vilket dock slutligen på så sätt blev mig ersatt, att min broder Gustaf erhöll efter mig denna beställning; men jag erhöll som Officer långt mindre lön än vad jag förut innehade såsom underofficer. Genast efter mitt utnämmande fick jag emottaga expeditionen i Kompaniet, vilken jag måste bibehålla ända till dess jag år 1803 erhöll transport till Stabs Fänriksbeställningen vid 1^{sta} Majorens Kompani med Måla till boställe, och för vilken transport jag måste erlægga 200 Rdr. i mellangift eller som ökat ackord; men härigenom blev min ställning så vida förbättrad, att jag erhöll dubbel löneinkomst, och ändade en dyr tjänstgöring utom den ort varest jag bodde; ty allt sedan jag blev militär bodde jag hemma hos mina föräldrar mot det jag erlade räntan för det ackordsbelopp min far för mig utbetalt.

1805 medförde mycken förändring inom Armén, en förändring som förorsakade mycken belåtenhet synnerligast hos manskapet, som därigenom vann mycken lättnad. Den förut bräckliga stela hårklädseln blev avskaffad och hårpiskorna, för många så besvärliga, fingo avskäras. Denna förändring anbefalldes på lägret i Skåne och väckte allmän glädje, ty utom den verkliga besparing av många tunnor Vete som förbrukades till puder, lindrades mången rygg för käppslängar, vilka förut i och för en vanvårdad klädsel måst utdelas.

Förlovning och kommendering till Pommern

Detta år medförde för mig enskilt en betydelsefull förändring, emedan jag blev förlovad med en älskvärd flicka Malin Reuselius, som skänkte mig sitt hjärta och löftet om sin hand. Båda voro vi beklagligtvis obemedlade, men kärleken, som sammanknöt våra hjärtan, gav oss förhoppning att genom en mild försyns bistånd och en sparsam hushållning finna en tarvlig utkomst. Dessa kärlekens solskensdagar skänkte oss en glädjefull sällhet, men blev denna njutningsfulla tid snart

rubbad och störd därigenom, att jag i September detta år blev kommenderad till Pommern. Detta var för oss älskande ett åkslag, vilket, ehuru smärtsamt, därigenom kanhända ändå fastare sammanknöt kärlekens band. Skilsmässan från varandra var högst påkostande, men måste jag gå, dit plikten kallade, dock, ehuru skilda samtalade vi nästan postdagligen genom brev med varandra.

Den 13 September **1805** samlades Regementet vid länsgränsen Ennesbovad i Kisa Socken och avgick med marche forcé till Karlskrona. Kommenderingen utgjordes av en Bataljon av Rothålls- och en Bataljon av Rusthållsfördelningen under d.v. Översten Greve G. Mörners befäl. Bataljonerna kommenderades av Baron J.G. Banér och Christ. Lejonhjelm. Kommenderingen avgick från Karlskrona på Linjeskepp och debarkerade vid Perd[25] på Rügen, varifrån tåget fortsattes till Stralsund och efter några veckors vila fortsattes genom Pommern-Mecklenburg till Lauenburgska landet. Vid Staden Lauenburg passerades Elbströmmen[26] och tåget fortsattes till Lüneburg samt vidare till den lilla staden Üelzen, yttersta gränsen för vår vandring åt södern. Detta tåg, som verkställdes utan forcerade marscher, var rätt angenämt. Julen passerades omkring Klostret Medingen[27], varest vi tillställde en rätt trevlig bal. Från Üelzen drog Reg.tet sig tillbaka till Lüneburg och varest vi hade en rätt angenäm sejour under en hel månad. Jag var därstädes inkvarterad hos en gammal prost vid namn Müller, som visade mig mycken godhet och gästvänlighet. Dessa alla personer leva alltid uti ett tacksamt minne.

Sedan Regementet under en månad garnisonerat i Lüneburg, en tämligen stor men föga vacker stad, skedde på vederbörliga order, återtåget, genom Mecklenburg till Pommern och Stralsund.

1806, vid början av sommaren, blev jag kommenderad på en skärgårdsexpedition, som under Majoren vid Arméns Flotta, Rosvalls befäl, skulle blockera Peenemünde utlopp. Denna kommendering var uti många hänseenden obehaglig. Vi lågo i läger på en halvö, kallad Fresendorfer Struk och sedermera mitt emot den å ön Usedom belägna Peenemünde Skans.[28] På vår första lägerplats erhöilo vi ett oväntat besök av dåvarande Konungen Gustaf Adolf, som sedan Han tagit förenämnda Skans i ögonsikte och erhållit vederbörlig salut,

återvände till Greifswald.

Efter 3^{ne} månaders tjänstgöring på Kanonslupsdivisionen blevo vi avlösta och fingo återvända till Stralsund, med vilken förändring vi voro synnerligen belåtna; men vistelsen i denna stad varade ej länge, emedan Regementets 2^{ne} Bataljoner blevo beordrade, att ånyo tåga till Lauenburgska landet, genom Rostock, Gadebusch och cantoneringskvarter[29] intogos i trakten omkring Lauenburg, där vi kvarlågo tills början av November, men då underrättelse erhöles att Preussiska Armén vid Jena var slagen och av den Franska förföljd till Brandenburg och Pommern, uppbröt den Svenska kommenderingen vid Elbe, som kommenderades av Generaladjutant Morian, (en konfys och obeslutsam befälhavare) och tog vägen åt Mölln och Lübeck för att därifrån sjöledes försöka komma till Pommern eller Sverige, emedan Mecklenburg då redan var översvämmat av Franska trupper under General Bernadottes[30] befäl, som ivrigt förföljde General Blücher,[31] vilken med sin Armékår retirerade på Lübeck.

Flykten från Lübeck

Vid ankomsten till nämnda stad parlaterades både länge och väl för ett obehindrat intåg, men slutligen stormades porten och regementet intågade i staden.[32] Överenskommelse om skepp, deras iordningsättande och provianterande fördröjde tiden till den 5te November, då embarkeringen verkställdes. Hela Rothållsbataljonen var beräknad att inrymmas på ett fartyg från Norrköping, fört av Kapten Hammarstén, men då 3^{ne} Kompanier kommit ombord, var ej möjligt inrymma flere, då jag, som tillhörde 4de Kompaniet fört av Kapten Westerling tillika med hela Kompaniet, erhöles ordres, att taga landvägen till Travemünde och där taga fartyg och så gott vi kunde, förskaffa oss till Stralsund eller Sverige. Alla våra saker, ävensom truppens utredningspersedlar, voro instuvade i Skeppet och kunde således icke åtkommas. Man ansåg vår ställning svår och vådlig, emedan Preussiska trosskolonner inryckte i staden, och deras alltjämt retirerande Armé, befann sig helt nära staden.

Skilsmässan från kamrater och vänner var påkostande och smärtsam. Tåget anträdde och den lätta ekiperingen lättade marschen. Vi övergingo Travefloden vid Herrenwyks färja och

ankommo oantastade till Travemünde, där vi genast med våld satte oss i besittning av en Dansk brigg, fördd av en Kapten Mag, för att överföra oss till någon säker hamn. Detta fartyg saknade barlast och full besättning, även fanns ingen proviant; ty allt som i Travemünde för penningar kunde erhållas bestod av 11 ankarstockar[33], några Holländska ostar, 1 ankare Brännvin, ½ Fåra[34] och en kagge med skorpor; måste vi på Morians befällning, som även ankommit till Travemünde, intaga en del av ridande Artilleriets anlända hästar, vilka, utan Spiltor eller avstängning nedhalades uti lastrummet. För dessa arma krakar ägde vi icke ett enda foderstrå.

Embarkeringen verkställdes och fartyget bogserades ut på redde, vilket var så mycket nödvändigare, som Franska Armén deplojerade[35] mitt för Travemünde, och i detsamma inryckte en Preussisk Bataljon i staden, mellan vilka en livlig kanonaffär uppstod. De förra kunde icke komma över floden, emedan vi innan embarkeringen sönderhuggit färjan, och medtagit alla därvarande fiskarbåtar. Om aftonen denna dag den 6 November erhöilo vi en bedrövlig visshet, att våra kamrater voro tillfångatagna och i följe därav våra ombordvarande saker förlorade. En del av ridande Artilleriets officerare och manskap hade övergivit deras transportfartyg och medförde till oss underrättelse om våra kamraters olycksöde.

Om morgonen tidigt den 7de lyftades ankaret, men vår skuta, utan barlast, ville icke lyda roret, utan var nära att löpa på land. Slutligen ankommo Barkasser från en på redde liggande Engelsk Fregatt, som bogserade ut vårt fartyg, och om aftonen ankommo vi till Neustadt i Holstein från vilken stad vi erhöilo barlast och även proviant för 2^{ne} dagar, och något *forage*[36] för ombord varande 30 hästar.

Om natten blev god vind och kl. 3 på morgonen börjades vår äventyrliga färd som, efter Skepparens utsago, denna årstid kunnat bli långvarig; men lyckan gynnade oss, och om aftonen ankrade vi under Rügen till Perd[37], där vi landstego på samma ställe som året förut, men i olika förhållande.

Jag blev skickad förut till Stralsund med rapport om vår ankomst och för att ombesörja inkvarteringen. Såväl Cheferna som alla andra i fästningen voro fullkomligt okunniga om det missöde som drabbat det Lauenburgska detachementet; och

jag begapades såsom ett underdjur, troligen mest därför, att jag var så illa klädd, samt bestormades med förfrågningar om förhållandet. Efter intagna kvarter gjorde vi upprakningar i vår usla kostym, (ty vi voro utstyrda med det sämsta vi ägde). Aldrig hade jag varit så fattig som nu, och var jag nödsakad låna mig linne till dess jag kunde hinna anskaffa nödig beklädnad.

Alla beklagade regementets olycka och vår lidna förlust. Om några dagar inträffade Grenadjärer som rymt från Lübeck, och vilka letat sig väg fram till Stralsund. Dessa gav oss full visshet om tilldragelsen på Travefloden, där fartygen blevo beskjutna av Fransmännen men synnerligast av Preussarna.

Regementsprästen Duse och Musikdirektören Hamberg blevo dödsskjutna jämte flera av manskapet. Fänrikarna Bortrej och Ernst von Post jämte ett stort antal Grenadjärer voro blesserade[38]. Regimentet avfördes till Spandau[39], men där erhöles en förändring i marschrouten och fingo taga vägen direkt till Frankrike, varest fångenskapen varade till 1810.[40]

Belägringarna av Stralsund

Vi återkomna benämndes sedermera för kommenderingen af Liv Grenadjärregementet och ställdes under kommandantens särskilda befäl, och tjänstgjorde vid Artilleriet. Fästningen blev snart av Franska Armén innesluten och Garnisonstjänstgöringen trägen[41]. I början av januari 1807 utrymde Franska armén Pommern, varest flera fångar blevo tagna vilka jag blev kommenderad eskortera till Bergen.[42]

Som Chefen för kommenderingen Kapten Westerling var mycket sjuklig, begärde och erhöill han permission att överresa till Sverige, då befälet emottogs av Kaptenen vid änkedrottningens Regimente Friherre Fabian Wrede, vilket ombyte var för oss kvarvarande högst smärtsamt; men vi missunnade ej denna hemförlovade älskade kamraten sin lycka att få återse fäderneslandet och de sina. Vi kvarvarande måste finna oss i vår ödsliga belägenhet och draga vårt kors med tålmod. Kommenderingen ökades med Löjtnanten Baron Armfelt och Fänrikarna Rebinder och Montgomery samt dagligen inkommande Ranconnister[43]; så att kommenderingen blev fördelad i 2^{ne} Kompanier och jag beordrad att tjänstgöra som Regementskvartermästare.[44]

Flykten från Stralsund

1807 om våren blev Kommenderingen beordrad att avgå till staden Bergen på Rügen för att bevaka de därstädes förlagda Franska fångar. Denna Kommendering var rätt angenäm uti den lilla högtliggande staden. Jag bodde hos en Assessor Krüger, en ovanligt hygglig man, vars Fru var ifrån Skåne och, besynnerligt nog, hette lika med min fästmö, Reuselius. Sedan fångarna blivit överförda till Sverige, återvände Kommenderingen till Stralsund.

Under sommaren **1807** ankom till Rügen Engelsk Armécorps, som slog läger i trakten av Gartz, även samlades på Rügen en Preussisk Armé, först under General Winnings men sedan under General Blüchers befäl; men just som belägringen blev allvarsammast avgingo dessa Korpser till andra bestämmelser.

Den 6 Augusti gjorde fienden ett allmänt anfall och indrev alla förposter inom fästningen. Tjänstgöringen blev om mera trägen, emedan trupperna måste varje natt, ifruktan för en stormning, vara på sina larmplatser. Var och en var i den övertygelsen, att fästningen skulle intagas med storm, sedan Konungen förklarar Borgerskapets deputation, som begärde att han skulle skona staden " att han ämnade begrava sig under Stralsunds ruiner ", och sedan alla Chefer som givit råd till fästningens utrymmande voro förviste till Rügen för att där sköta sin hälsa; och således räddning nästan omöjlig var, var och en beredd på sitt öde, död eller fångenskap; men till allas *surprice*[45] och utan den ringaste aning, erhöles sista dagarna av Augusti kl. 10 på afton ordres att genast samma natt utrymma fästningen; sjuka och förråder voro förut avförda till Rügen. Det blev en stor brådska, att i sådan hast lämna en post där man nära 2^{ne} år var såsom hemmastadd; men gavs det ingen tid till besinning, än mindre till avskedstagning från vänner och bekanta inom staden, utan avfärden till Rügen verkställdes lika tyst som hastigt under en mörk och dimmig natt. Om morgonen i dagningen stod Svenska Armén sammanträngd vid Altefähr[46], för att där emottaga sin division på ön Rügen. Vår Kommendering överförde hela Arméns Fanor.

Om man nu fick fägna sig över en frisk lantluft, så blev tjänstgöringen ej lindrigare, ty, efter alla anstalter syntes, att

fienden ämnade göra allvar med intagandet av denna ö, iföljd varav trupperna varje afton måste tåga ner till kusten och till därvarande uppkastade Skansar fås att vara beredda och färdige mota en landstigning. Detta företag blev fienden så mycket lättare sedan det lyckats under ett förfärligt åskväder, genom överrumpling, bliva mästare av den mellan Fästningen och Rügen belägna och befästade lilla ön Dänholmen. Konungen låg sjuk i Bergen, men överreste till Sverige lämnande befälet till General Toll, vilken erhållit åtminstone muntlig föreskrift att frälsa Armén, och detta gav honom anledning öppna underhandlingar med Franska befälhavaren Marskalken Brune[47] och lyckades honom, att genom ingången konvention frälsa Armén och dess förråder. Fientligheterna inställdes och inom en månad från Konventionens undertecknande skulle ön vara utrymd, och, var 8de dag intogos nya demarkationslinjer, så att Svenska Armén till slut var utestängd till udden vid Perd. Fartyg anlände lyckligtvis, och återstoden av Svenska Armén embarkerade för att övergå till fäderneslandet, varöver man allmäneligen var glad, så mycket mera som man 2^{ne} månader förut ej såg någon möjlighet, att nå detta önskade mål.

Om Svenskarna i allmänhet med synnerlig tillfredsställelse och belåtenhet lämnade Tyskland för att få återse den älskade fosterjorden, så var det ett alldeles motsatt förhållande med de Stralsundska Garnisonsregementerna, nämligen Drottningens Lifregemente, von Engelbrekts Regemente och den del av Wendes Artilleri (nästan alla Tyska infödingar), som nu måste lämna sitt verkliga fädernesland för att återföras till Sverige. Deras rymningsbegär var därför stort, och måste de innan embarkeringen noga bevakas.

Bröllop med förhinder

Sjöresan på linjeskeppet gick lyckligt och väl och strax efter debarkeringen återvände trupperna till sina hemorter; men jag, såväl som alla redogörare, fick icke avfölja truppen, utan måste resa till Ystad, för att hos dit överkomna Krigs Commisariatet redogöra för mitt fögderi. Sessionen i Ystad varade en hel månad innan alla räkenskaperna blivit granskade, de gjorda anmärkningarna förklarade och behörig décharge[48] meddelad. Till Ystad hade även överkommit Regementets medförde överloppspersedlar, inlagda i så

kallade Tågsäckar. Dessa lät jag nedlasta på ett fartyg vid namn Laxen, och åtföljd av 3^{ne} Grenadierer avgick detta fartyg med de till stor del fördärvade sakerna till Norrköping.

Visserligen var det en glädje att återse fäderneslandet, men denna glädje förbittrades genom de olyckor som genom förlusten av Pommern m.m. drabbat detsamma. Många landsmän och kamrater befunnos i Fransk fångenskap, och mången hade redan funnit en ärofull död.

I November **1807** ankom jag till födelsebygden, och slöt med innerlig glädje en älskad, länge saknad fästmö och älskade föräldrar uti mina armar. Efter en bortvaro av 2 år och 2 månader, under många skiftande händelser, var det en synnerlig glädje, finna alla de älskade sina vid hälsa, och att ingen sorglig förändring inträffat.

Vintern **1808**, då jag nästan beständigt bodde på Skillinge, [49] förflöt lugnt och angenämt. Dekor verkställdes för att besöka min älskade Malins släktingar, och som jag själv ämnade emottaga Måla, mitt dåvarande boställe, till eget bruk, så beslöt jag och min fästmö, att med äktenskapets band än fastare sammanknyta våra hjärtan, men anade då icke något vidare krig; men dagen efter sedan lysningen första gången var förkunnad, [50] erhöll jag uppbrottsorder, att Lördagen därpå med Regimentet avgå till Norska gränsen, emedan Konungen förklarar Danmark krig. Detta var ett åkslag för vår sällhet, som nu blev störd och tillintetgjord. Jag begärde och erhöll 2^{ne} dagars permission då lysning avkunnades vid Gudstjänsten på Fredagen [51] och sista gången om Söndagen då vi på eftermiddagen, i blott våra föräldrars och några få vänners närvaro sammanvigdes, och detta inträffade på min älskade Malins födelsedag den 13de Mars. Denna tidpunkt, för var och en annan så efterlängtat, så glädjefull, var för oss blandad med smärta då tanken fästades på den snara skilsmässa och den därav följande ovissheten, om och när vi skulle i lugn få omfamna varandra. Tjänstskyldigheten ålade mig att slita mig ur min älskade makas armar. Detta ögonblick var för oss båda högst smärtsamt, men vi överlämnade oss i försynens vård och beskydd, och lämnade jag med beklämt bröst det älskade hemmet, som för mig erhållit en högre betydelse, och reste dit plikten kallade mig.

Fälttåg mot Norge

Vid Länsgränsen Holkabergr upphann jag Regementet, som därifrån med marche forcé avgick genom Jönköping, Falköping, Vänersborg och Uddevalla till Svarteborgs socken i Bullarens Härad, varest Regementet i sammanträngda Cantoneringskvarter blev förlagt. Genast vid ankomsten till denna Cantoneringsort fick man erfara bristande anstalter för truppens förplägning och underhåll. Kyrkan var visserligen anvisad till magasin, men vid första provianteringen för Regementet funnos endast några tunnor Havre och några pund fläsk. Högkvarteret för d.s.k. västra Armén var förlagt i Vänersborg och Bageri inrättat i Uddevalla, men transportererna på hjul i de svåra, nästan bottenlösa vägarna, var mycket svår, och föranledde nödvändig förknappning i Brödportionen. Regementet förflyttades snart till den närmast gränsen belägna Naverstad Sⁿ[52] och därvarande kyrka inrättades även till magasin. Överstelöjtnant Sköldebrand förde befälet över Regementets 2^{ne} Bataljoner. Major Gyllenram var Bataljonschef för Rothålls- och Majoren, Friherre Adelsvärd för Rusthållsbataljonen.

Mot slutet av April månad blev Rothållsbataljonen beordrad till Strömstadstrakten och ett Compani förlagt i Staden. Den 28de i samma månad, tidigt på morgonen, signalerades att en Norsk Skärgårdseskader var synlig i Skären och styrde kurs åt Strömstad. I Hamnen vid nämnde stad låg en Svensk Kanonslupsdivision, kommenderad av Kapten Nordberg och bestående av 4 Kanonslupar[53] och en mörsaeslup[54]. Dessa slupar inryckte genast på viken och deponerades mitt för inloppet, stödjande högra flygeln mot fasta landet och den vänstra mot en holme. Kapten Nordberg började affären, men som Norska flottiljen, utgörande 12 slupar och 16 Jollar, syntes vilja tournera hans vänstra flygel, gav han ordres till sin vänstra kanonslup, förd av Löjtnant von Degen, att draga sig på andra sidan om holmen, och såmedelst hindra fiendens framträngande. Denna manöver lyckades. Fientliga flottiljen, som saktat sin rodd, deponerades, men blev under denna rörelse tvärskepps beskjutna av den detacherade[55] Kanonslupen, vilket för fienden hade en förstörande verkan, emedan von Degen sedan båda kanonerna blivit avfytrade, drog sig uti skydd bakom kolonnen för att ladda och sedermera på samma sätt fortsätta affären och sprida fördärv och oordning bland de sammanträngda fienderna. Utgången av denna affär i det vackraste väder var den, att Norrmännen

måste draga sig tillbaka. Sista skottet Norrmännen avsköto borttog 4 man och alla åror på ena sidan av Nordbergs slup, men vände han dock och gav med akterkanonen sista skottet. Norska kulor inkommo på torget i staden, men då förluppte, gjorde ingen skada.

Om aftonen gjorde Staden ett Champagnekalas, och det dracks betydligt i glädjen över stadens frälsning. Norska flottiljen drog sig tillbaka åt Christianiafjorden[56]. Vår Bataljon fick återvända till Naverstad. Ordres ankom att ett visst antal Officerare, Underofficerare, Corpraler och Grenadierer skulle avgå till hemorten för att organisera de tillsatta rekryterna i stället för de vid Lübeck tillfångatagna. Jag blev även uti denna kommendering inbegripen, och var det naturligt att jag var nöjd få lämna denna tråkiga trakt. Som Svenska Armén den 3^{dje} Maj skulle övergå Norska gränsen, fingo vi dessförinnan ej avgå till hemorten, utan följde våra kamrater in i Norge; och snart därefter ordnades och fortsattes vårt tåg med marche forcé till Östergötland. Under denna marsch tjänstgjorde jag som Regementskvartermästare. I mitt läge som nygift var det en synnerlig glädje få återse hemorten samt uti mitt hem uti min famn få sluta en älskad maka, om denna glädje blott var av få dagars varaktighet.

Förvirrade försök att komma till Finland

Mötet på Malmen började strax efter vår hemkomst. Befälet fördes av Majoren Baron Adelsvärd, och jag erhöll ett Rekrytcompani att organisera. Efter 24 dagars övningsmöte avgingo de 2^{ne} nyorganiserade Bataljonerna enligt erhållna ordres med marche forcé till Skåne, och efter någon tid ankommo de 2^{ne} andra Bataljonerna från Norge, då Bataljonerna omorganiserades och jag blev beordrad att tjänstgöra som Regementskvartermästare vid Regementets 2^{dra} Bataljon. Regimentet låg någon tid i Skåne i trakten omkring Helsingborg, men ordres ankom, att Regimentets alla 4 Bataljoner skulle uppbyta för att med tågmarsch avgå till Karlskrona och därifrån på transportfartyg avsegla till Södra Finland. Efter en dags marsch möttes vi utav en kurir med öppna ordres, som befallde Regimentet göra halt samt avbida Hans Excellens Greve Tolls ordres (som då var General Guvernör i Skåne och Generalbefälhavare för södra Armén). Dagen därpå anlände dessa ordres, blott med den föreskrift att

följa den väg Kronobetjäningen utvisade. Vi följde en hel dag deras ledning, men i helt annan riktning än den först beträdda, då om aftonen Excellensen Tolls ordres ankom, som bestämt tillkännagav att Kongl. Majst befallt att Regementet skulle avgå landsvägen till Uppsala. Komne till Älmhult på Skånska gränsen möttes vi av en kurir som befallde Regementet göra halt varest det träffade samt där avbida Excellensen Tolls vidare ordres. Vi hade således 2^{ne} rastdagar i denna nejd utan någon aning vad vidare skulle hända, då ordres anlände som tillkännagav att Kongl. Majst funnit för gott, att Regementet skulle avgå till Karlskrona för att därifrån sjöledes avgå till Norra Finland. Med anledning av denna befallning verkställdes tåget på småvägar genom Kronobergs län och en del av Blekinge, men i närheten av Karlshamn mötte vi en ny ordres som befallde Regementet återvända till Skåne; och blevo vi nu förlagda 4 mil från den ort varifrån vi började att verkställa tåget, som utgjorde 25 mils väg.

Nu förunnades Regementet några dagars vila, då en ny ordres anlände, som befallde att Regementet med marche forcé skulle avgå till Gävle; och, märkligt nog, denna marsch blev utan avbrott eller någon vidare contraordres verkställd. Alla dessa confysa ordres och contraordres var expedierade från Konungens Högkvarter Grelsby på Åland, och i Krigshistoriens annaler kan troligen ej uppvisas en dylik villervalla i befallningar, vilka uppväckte ett allmänt åtlöje, och bevisade en total brist på taktiskt förstånd. Bland truppen rådde mycket missnöje. Vid Regementets avmarsch från Skåne fick jag ej åtfölja Regementet, som tog vägen genom Blekinge och Kalmar län, utan måste resa till Hörby, dit Södra Arméns Commissariat var stationerat för att göra slutlikviden, varifrån jag reste genom natt och dag genaste vägen - och träffade Regementet i Linköping, varifrån marschen fortsattes med långdagsmarscher till Gävle.

I storm på Bottenhavet

Uti denna angenäma stad erhöll Regementet några veckors vila, medan transportfartyg iordningställdes och provianterades för truppernas övertransporterande till Finland. Större delen av Bataljonen jag tillhörde tillika med dess Stab embarkerade på ett köpmansskepp. St. Eric kallat, från Gävle och fört av skepparen Hollander, en hygglig och synnerligt duglig sjöman. Hela transportflottan utlöpte från Gävle utan

någon bestämd destinationsort, men skulle i trakten av Ålands norra udde av därstädes träffade kryssare emottaga ordres som skulle utvisa den kosa vi skulle taga, ävensom platsen varest vi skulle debarkera.

Denna befallning var lika oförnuftig som planlös som alla övriga från Grelsby expedierade, så mycket mera som alla Skepparna enstämmigt försäkrade att inge kryssare denna årstid, då höststormarna vanligen rasade, kunde hålla sig på anbefallda kursen. Detta besannades allt för snart, ty andra dagen av vår sjöresa möttes vi av en svår storm som fortfor i 3^{ne} dygn och skingrade hela expeditionen. 2^{ne} fartyg blevo kastade norr upp och kommo iland vid Brahestad i Norra Finland, så att de därå varande trupperna fingo deltaga uti affären vid Idensalmi och sedermera med Finska Armén under vintern draga sig tillbaka den långa vägen omkring Bottniska viken. Ett fartyg, benämnt Döden, fann sin död eller förliste uti denna storm, emedan det blev kastat in uti en oriktig farled vid Gävle, vid vilket olyckstillfälle 90 man av Vikbolandets Compani funnit sin grav; även en baron de Geer, som frälsat många, gick förlorad. Vårt fartyg St. Eric var även sista stormnatten i verklig fara att förgås, men den rådige, skicklige Skepparen räddade oss alla, och vi passerade i mörkret den farliga passagen mellan Norrbotten[57] och Ålandshav, varvid vi under ¼ timmas dödstystnad sågo klippor framskymta på bägge sidor om fartyget, och inlupo lyckligt, tillika med de fleste transportfartygen till Öregrund. En natt under stormen stötte vårt fartyg sidvarts emot ett annat med sådan häftighet, att 6 man från det ena blevo kastade ombord på det andra och ansågos som drunknade, men vid inlöpandet till Öregrund kommo de saknade helt oförmodat tillrätta.

Trupperna debarkerade dels i Öregrund och dels på Gräsö, emedan fartygen skulle förses med så mycket proviant att de kunde återgå till Gävle, dit expeditionen återvände; men jag, tämligen mätt av sjöresan och tillräckligt plågad av den förfärliga sjösjukan, reste landvägen till Gävle, dit återstoden av expeditionen lyckligen återkom. Truppen debarkerades och inkvarterades i staden, och någon Sjöexpedition från Gävle tycktes icke mer under den sena hösten komma ifråga; också anlände kort därefter ordres, att återstoden av Regementet skulle med marche forcé avgå till Roslagen. för att från Grisslehamn överföras till Åland.

Vi lågo 5 veckor i denna nejd, då jag med 10 kamrater var inkvarterad på Geringe, tillhörigt Ryttmästaren Engelcrantz, där mycken lüz men föga trevlighet rådde.

Nästan dagligen for jag till Grisslehamn, dels för att proviantera och dels för att efterhöra transportfartygen, men de anlände aldrig. Då vintern i December med allvar inträdde och det syntes omöjligt att någon övergång till Åland denna årstid kunde komma i fråga, så begärde jag permission att över Julhelgen få hemresa, vilken begäran beviljades, och min regementskvartermästarebefattning överlämnades till dåvarande Löjtnanten Arnell. Jag hemkom helt oväntat Julafton, som därigenom för oss alla blev högst angenäm. 14 dagar därefter hemkom Regimentet för att på roten intaga vinterkvarter.

Sverige i botten

Det olyckliga planlösa året **1808** var således slutat, Finland förlorat emedan den tappra Finska Armén aldrig i rätt tid och ändamålsenligt blev understödd.; Sveaborg, detta minne av Ehrensvärd, detta Finlands bålverk, var genom Cronstedts förräderi till fienden överlämnat, tillika med den därvarande Skärgårdsflottan. Sverige suckade djupt över de gjorda förlusterna. Lantvärnet, uppsatt utav landets ungdom, illa beklätt och illa vårdat, förgicks till det mesta av en utbruten fältsjuka; med ett ord, det syntes som ödet ville lägga sin hårda järnhand på det gamla Sverige och bereda dess slutliga undergång.

Året, det i Sveriges hävder så märkvärdiga året, **1809** ingick under mindre ljusa förhoppningar. Missnöjet över sakernas gång var lika allmänt som misströstan över ett lyckligt slut gränsade till en stum förtvivlan. Tillökande av denna sinnesstämning utkom Kongl. författningen om en krigsgärd, utgörande 5 ggr den allmänna bevillningen[58] och vilken contribution[59] var nästan omöjlig att utgöra. Allt bådade en catastrof, en förändring, eller kanske upplösning av det gamla samhällstänkandet, i synnerhet som Sverige i sitt red- och kraftlösa skick var omvärt och allvarligt hotat av 2^{ne} fiender, Ryssland och Danmark.

Vändpunkten

I början av Mars månad erhöll Regimentet uppbrottsordres att

uppbryta och avgå till Nyköping, och med detsamma erhöll underrättelsen, att en avdelning av västra Armén revolterat och ställde sin marsch på Stockholm; och under Regementets samling ankom från nämnde Armé den sedermera så ryktbar vordne Ankarswärd med proklamation, som tillkännagav anledningen och orsakerna till det tagna vådliga steget - med uppmaning, att göra ett med dem.

Regementet befann sig nu uti en högst kinkig och svår ställning; men bryderiet tog lyckligtvis snart slut, ty vid Regementets samling vid Krokek ankom underrättelse om Gustaf IV Adolfs arrestering och Hertig Carls ordres, vilken under namn av Riksföreståndare emottagit Riksstyrelsen, att till Rotarne återvända; vilka ordres med nöje åtlyddes, emedan man numera ej förtvivlade om fäderneslandets räddning. Denna resolution, som den 13 Mars av behjärtade män verkställdes, och som hade till följd en hel Konungaätts detronisering, var så mycket märkvärdigare som den ej kostade en enda bloddroppe eller ett enda liv; allt avlopp tyst, fredligt och stilla.

Ingen röst höjdes för att försvara Gustaf Adolfs halsstarriga och okloka styrelse. Fäderneslandets bestånd stod på spel, ty General von Döbeln retirerade på is över Ålandshav, och förföljdes av Ryssarna till Grisslehamn; men i anseende till den verkställda revolutionen förmåddes fienden att draga sig tillbaka till Åland, och man hoppades allmänt på fred och lugn, men dessa förhoppningar blevo icke efter allmän önskan realiserade.

Efter 8 dagars hemvaro på Rotarna erhöll Regementet ordres att ånyo uppbryta och avgå till Södermanland, varest vi i trakten omkring Nyköping blevo förlagda i cantoneringskvarter. Rikets Ständer samlades och Gustaf Adolf med Familj förvarades på Gripsholms Slott till dess Ständerna hade för alltid uppsagt honom och hans efterkommande all tro och lydnad. Regementets cantonering i Södermanland varade en månad, då Regementet blev beordrat att gå till Uppsala, men hunno ej längre än till Rotebro Gästgivaregård, där en rastdag skulle intagas, innan dess annan ordres anlände, som befallde, att detsamma skulle avgå till Karlskrona; någon tid cantonerade Regementet i det vackra Blekinge och inryckte i Karlskrona samt garnisonerade dels i staden och dels på skansen Kungsholmen. Under tiden fick jag som kurir hemresa

för att kontramandera[60] Regementets Tält, som skulle anlända efter; och innan jag hunnit tillbaka var den Bataljon jag tillhörde redan embarkerad och Sjöledes avgången till Waxholmen; men anlände jag dock uti lagom eller rätt tid för att på en Fregatt åtfölja 2^{dra} Bataljonen av Regementet till sistnämnda stad. En del av Regementet embarkerade därstädes på Kanonslupar för att avgå till Umeå, och den övriga delen kommenderades att cantonera omkring Uppsala.

Under vistandet på Waxholmen inreste jag till Stockholm i Juni månad för att övervara och få åskåda CARL XIII:s kröning.

Under cantoneringen i Uppland blev jag angripen av så kallad hemsjuka och av Läkare tillstyrkt söka permission, vilken ansökan beviljades mig på en månad. Efter permissionstidens slut återreste jag till Uppsala, men blev genom kullkörning nära Enköping skadad uti min vänstra arm och måste därför kvarstanna i Uppsala.

Under min korta permissionstid hade den i Uppland cantonerade delen av Regementet avgått med expedition till Ratan[61],- stillat, - de oroliga arresterades, - dömdes och några erhöilo straff, så att Regementet inom 2^{ne} månader fick återvända till sina hemorter.

Den 9de September detta år föddes vår andra dotter Mathilda.

Början till slutet för Napoleon

1812 började med dystra moln på den politiska himmelen; Napoleon, denne härsklystne man, samlade en oerhörd Armé i Tyskland i avsikt att tillintetgöra Ryssland. Denna stora rustning satte hela Europa i rörelse. Vårt Regemente hade möte på Malmen 4ra månader, och flera Regementen ankommo om hösten, då under Kronprinsens[62] närvaro fältmanöver verkställdes. Förstärknings- och Roteringsbataljonerna organiserades och vid uppsättning av 3^{dje} Befålet blev jag i Juni månad utnämnd till 2^{dra} Kapten med bibehållande av min Löjtnantslön.

I början av September månad inträffade en svår frost, som fördärvade Ärter och omogen Vårsäd, och i slutet av månaden

inträffade ett gruvligt regn, som fortfor nära 6 veckors tid och åstadkom mycken förlust på Säd och Halm. På Skänningselätten stod säden oavmejad till jorden uti December månad var frusen. Dyrheten blev tillfölje därav stor. Ärtor betalades med 60 Rdr per tunna.

Detta år var även för mig enskilt uti ekonomiskt avseende högst kännbart, först genom flyttningen från Måla till Unnerstad, sedan långa möten, så ock den förfärliga frosten, därpå en olycklig eldsvåda i Unnerstad, vid vilket tillfälle hela Östergården avbrändes och varvid jag förlorade en bodbyggnad och slutligen då trupperna om hösten förlades i cantoneringskvarter och jag med mitt Compani blev förlagd uti Gammalkil och Sjögestad socknar, varvid jag naturligtvis tog kvarter hemma hos mig, vilket medförde mycken kostnad.

Med **1813** utvecklades de stora politiska händelserna. Napoleon hade segrande framträngt till Moscau, men var gränsen för honom nådd; genom nämnde stads nära totala brand saknade segraren vinterkvarter för sin stora utmattade Armé och blev således nödsakad att under en av de strängaste vintrarna verkställa ett återtåg genom ett ödelagt fientligt land, ständigt omringad och förföljd av Ryska Armén, som icke var uti saknad av sina krigsförnödenheter samt dessutom var van vid klimatets stränghet och desslikes, livade av ett utsägligt hat, hoppades vinna en säker och fullkomlig hämnd.

En reträtt sådan som denna kan historien icke uppvisa; ty utav den stora Armén, som, väl utrustad, i förträffligt skick inryckt uti Ryska Polen[63], återkom blott en ringa eller obetydlig del i den allra uslaste belägenhet. Artilleriet och Cavalleriet voro till det mesta förlorade. Den store Werldsherskaren, som för första gången såg sina förhoppningar tillintetgjorda, undkom den allmänna tillintetgörelsen och anlände helt oförmodat och oväntat till Paris, där han genom sitt snilles makt och sin allmakt åter utrustade och iståndsatte sin förstörda Armé för att än en gång bjuda de tryckta folken spetsen av sitt hämndlystna svärd.

Med vårens början blev en Bataljon av Rothålls- under Major von Posts och en Bataljon av Rusthållsdivisionen under Major Renbergs befäl och båda Bataljonerna under befäl av på Regementet placerade Översten Claufeldt som Regementsbefälhavare beordrade att samlas uti Skänninge för

att med marche forcé avgå till Karlskrona och därifrån på Linieskepp överföras till Stralsund. Jag var ej beordrad att avf lja denna kommendering, men vid ankomsten till Skänninge, där jag skulle avlämna contingenten av mitt Compani, erhöll jag, helt oväntat och oförmodat i anseende till en kommenderad Kapten von Heinels insjuknande, ordres att åtfölja Regementets kommendering till Tyskland. Jag fick då genast hemresa för att med möjligaste skyndsamhet bereda mig till det oförmodade uppbrottet och vidtaga n diga arrangemanger för min hushållning samt taga avsked av min älskade hustru och mina föräldrar.

Tillbaka till Pommern

Skilsmässan från de mina var svår och mycket påkostande, men n den hade ingen lag, och avreste jag således med bekl mt bröst från det älskade hemmet samt träffade Regementet på Länsgränsen vid Hester, varest jag mottog mitt nya Compani, sammanslaget av kommenderingarna från  verstl jtnantens, 2^{dra} och 3^{dje} Majorernas Companier[64] jämte Roteringsmanskap. Efter några dagars vistande uti Karlskrona verkställdes därifrån embarkeringen på Linieskepp och Sjöresan till R gen gick både hastigt och lyckligt; vi debarkerade vid det f r mig bekanta stället Perd.

Vid första Bataljonen var jag den andra officer som förut varit i Tyskland, och i följd härav blev jag beordrad resa förut till Bergen för att därstädes uppgöra f r inkvarteringen av Regementet, och påträffade jag där gamla bekanta samt intog själv kvarter hos min förra hederliga v rd Assessor Kr ger, vars ekonomiska ställning genom de många krigen och åtföljande kostnader var mycket försämrad. Han hade försålt sin förut ägande vackra egendom och bebodde ett litet hus på en avlägsen gata. Jag blev både hjärtligt och v nskapsfullt emottagen. Det var för mig en synnerlig agremang[65] att flera gånger erhålla logi där jag 7 eller 8  r förut varit inkvarterad och överallt emottagen med samma hjärtlighet. Regementet tågade till Altef hr och övergick därifrån på båtar till Stralsunds fästning, varest Bataljonerna förblevo en kort tid och avt gade till trakten omkring Greifswald, och hela 1^{sta} Bataljonen inryckte uti nämnda stad; sedermera skedde under sommarmånaderna många förändrade Cantoneringar i Pommern. Den 26te Juni sammandrogs hela 1^{sta} Divisionen till läger vid Neuenkirchen   mil från Greifswald, varest

densamma kamperade till den 10 Juli. På detta ställe erhöll jag ett glädjande brev från hemmet, som upplyste och underrättade mig att min älskade Malin lyckligen blivit förlöst med en välskapad son, vilken hon i dopet kallat Jonas Reinhold, vilken glädjenyhet gav mig anledning bjuda några kamrater och vänner på en stående soupé och en bål Punsch.

Nämnde Division uppbröt från lägret och förlades i kantoneringskvarter i trakten omkring Görim - och den 23^{dje} juli sammanstötte Divisionen vid Loitz, varest jag före lägertiden varit inkvarterad och posterad till gränsövervakning. Pommerska gränsen övergicks vid Demmin, [66] och tåget fortsattes uti Mecklenburgska landet genom Dargun och Malchin till ett stort slott Faulenrost, tillhörigt en Greve von Hahn; på detta vackra ställe rastades en dag och fortsattes marschen till Duden, tillhörigt en gammal avskedad Kapten von Below, en synnerligt hygglig man, och vi innehade där ett högst angenämt kvarter till den 6te augusti då 1^{sta} Brigaden samlades vid Neu Strelitz samt därstädes defilerade för Hertigen [67] och dess familj ävensom för Hertigen av Cumberland, vilka åskådade vårt genomtåg av den nätta staden. Tåget fortsatte till Alt Strelitz, en mindre prydlig stad. Den 8de augusti inryckte Brigaden, som nu alltjämt marscherade samlad, över Preussiska gränsen och den 15de tågades genom Oranienburg, en vacker stad, till slottet Eichstedt, och den 16de marscherades genom Spandau [68] (denna stad till 1/3 uppbränd och fästningsverk till det mesta förstörda) till höjderna vid Charlottenburg, varest hela den Svenska Armécorpsen sammanträffade och vid vilken plats det verkliga fältlivet började, ty trupperna bivackerade. Det var allt ovanligt att ligga under bar himmel utan annan säng än bara marken, och denna inkvartering, i naturens fria sköte, fortsattes sedermera över 2^{ne} månaders tid; ljuvt och lätt, och hade ingen skäl eller orsak skryta eller klaga över bättre eller sämre kvarter, ty alla hade vi en och samma värd. Traktamenterna blevo också efter omständigheterna, och lycklig den, som var vand vid måttlighet och någorlunda vand att arrangera och ordna för sig själv. För oss Svenskar var det en ovanlig syn att se så stora truppmassor på en plats, men fick ögat snart vänja sig vid åskådande av större truppmassor och örat av den mest fullstämmiga kanonmusik.

Charlottenburg[69] är ett vackert Preussiskt lustslott med en liten nätt stad. Uti den stora prydliga trädgården är den avlidna Drottning Lovisas musei, inuti liknande ett Orangeri, med de allra vackraste blomsterväxter.

Under kamperingen på höjderna vid Charlottenburg besökte jag Berlin, belägen blott ½ mil från nämnde ställe; denna Preussiska rikets huvudstad är ovanligt stor och rätt vacker. Synnerligast är gatan Unter den Linden märkbar, som har en ovanlig bredd med planterade lindar, mellan vilka man har särskilda vägar för åkande och gående.

Tiden tillät beklagligtvis mig ej att bese stadens alla märkvärdigheter. Som officer bevistade jag en representation på stora Operan, varest jag fick höra den då ryktbara sångerskan madame Schmalz, som sjöng förträffligt men var mycket ful.

Slaget vid Grossbeeren

Nu kände vi med visshet vår bestämmelse. Vi skulle delta i kriget mot Kejsare Napoleon, som åter satt sin stora Armé i fullkomligt skick och redan visat de allierade att den var fullt stridbar. Vår Kronprins kommenderade Norra Tyska Armén, som utgjordes av Svenskar, Ryssar, Preussare och Engelsmän. Svenska Armén kommenderades av Fältmarskalken Stedingk. [70]

Den 22^{dre}[71] e.m. uppbröt Armécorpsen från Charlottenburg och marscherade på den 3 mil raka chaussén [72] till Potsdam. Denna stad räknas till Tysklands vackraste städer. Den har raka gator, prydliga hus liknande Hotellen,[73] men den har ett ringa antal innevånare; men jag fick icke länge fägna mig åt denna inkvartering man erhö, ty kl 1 om natten samlades trupperna utanför stadsporten, där man för första [gången] laddade skarpt, och vilket bevisade att vi befunno oss i fienders närhet. Tåget börjades och fortsattes genast åt Saarmund, en liten fläck eller köping, och uti därvarande Difelwer[?] marscherade Ryska Armécorpsen, som till det mesta utgjordes av Cavalleriförband, för att på höjderna vid Ruhlsdorf, intaga 3^{dje} Linien, varefter den Svenska intog den 2^{dra}. Preussiska Armén, förföljd av Fransmännen, innehade första Linjen vid Grossbeeren. Den intagna positionen var vacker och stark.

Om aftonen samma dag börjades striden mellan Fransmännen och General Bülow[74], varuti Svenska ridande Artilleriet deltog. Om natten bodde Kronprinsen och Fältmarskalken Stedingk tillika med dess Staber uti en på vår västra flygel liggande Väderkvarn, emedan den nedanför belägna byn Ruhlsdorf av Ryssarna och med biträde av Svenskarna blivit plundrad. Om natten föll ett starkt regn som var mindre angenämt. Jag bärgade mig tämligen väl, emedan jag gjort en brasa av 2^{ne} mot varandra ställda dörrar. Mitt i natten blev alarm i Svenska lägret och trupperna uppställdes. Anledningen därtill var, att några Fransmän, troligen en patrull som i mörkret förirrat sig, inkommit mitt uti den Svenska bivacken. Dessa förvillade gåvo sig genast, och fingo då trupperna gå till ro och begagna den vila som omständigheterna tilläto.

I dagningen den 23^{dje} började affären vid Grossbeeren, som skulle avgöra huruvida Fransmännen skulle kunna intaga Berlin, som nu av Norra Tyska Armén betäcktes. Preussiska Armén började anfallet för att fördriva, eller tillbakakasta de framträngande Fransmännen. Denna batalj var allvarlig och Preussiska Armén fäktade förtvivlat och utvecklade ett sant krigiskt mod samt skördade mycken ära, men kämpade de också för sitt fäderneslands bestånd och sin egen frihet. - Det häftiga oförmodade anfallet och åsynen av Svenska och Ryska Arméernas imposanta possessioner satte fienden i förlägenhet; och då Marskalken Oudinot[75], som kommenderade Franska Armén, insåg omöjligheten kunna framtränga, började reträtten, och han måste lämna slagfältet med stor förlust i fångar, kanoner och tross och således var Berlin för denna gången räddad; redan vid middagstiden den 23^{dje} var bataljen avslutad, segern vunnen och fienden förföljdes utav de lätta trupperna. Den 24de besåg jag slagfältet, vilken syn var mindre behaglig.

Den 26te lämnades höjderna vid Ruhlsdorf - och H.K.H. Kronprinsen intog kvarter uti Saarmund, då jag och mitt Kompani var på Stabsvakt samt låg under natten på halm, tillika med dess Adjutanter i salen utanför H.K.H:s rum. En engelsk Överste [anlände] med rapport från General Walmaden, att han av Marskalken Davout[76] blivit tillbakaträngd, så att den senare framträngt ända till Schwerin; H.K.H. blev således av General Adlercreutz, som var

Chef för dess Generalstab, uppväckt, och inom några minuter var Han klädd samt utkom i salen. Han var mycket ond och missnöjd med Walmadens förhållande, och den Engelska Översten hade mycken svårighet att besvara de framställda frågorna, och sedan nya ordres till Walmaden blivit expedierade, fick ifrågavarande kurir taga avträde, varmed han syntes vara synnerligen belåten, och alla fingo återtaga sina halmbäddar.

Morgonen därpå var H.K.H vid synnerligt gott lynne och en kurir skulle avgå till Sverige med rapport om den vid Grossbeeren vunna segern, med vilken jag fick sända brev till hemorten.

Slaget vid Dennewitz

Den 29de Augusti marscherade Armén Divisionsvis från Saarmund till Beelitz, en liten stad utanför vilken bivackläger intogs.. Den 30de marscherade Armén till Buchholz och den 31de till Treuenbrietzen, varest vi kvarlåg tills den 2^{dra} September, då Saxiska gränsen övergicks och bivack intogs vid byn Rietz.

Den 3^{dje} gick den första Divisionen till Rabenstein; den 4de avgick den till Klein Marzehns; den 5 vilade Armén i sina bivacker. Min mage var dålig, troligen förkyld. Den 6te kl. 3 om morgonen uppbröt Svenska Armén och vägledes i mörkret genom Jägarehorn och uti dagningen kom Armén ut på de stora slätterna som omgävo Dennewitz, en by helt nära den lilla staden Jüterbog, som blev märkvärdig för den batalj som levererades i dess genskap. Napoleon, missnöjd med utgången av affären vid Grossbeeren, hade fråntagit Oudinot befälet över den till Berlins intagande bestämde Armécorpsen och överlämnat detta befäl till Marskalken Ney[77], Hertig av Moskau, alltid benämnd för den tappre bland de tappreste, som nu i och för vinnande av detta mål hade attackerat Preussiska Armén och drev densamma tillbaka mot nämnde by. - Min mage kurerades medelst förtärande av en hel sill och ½ Boutelj Rödvin, som under marschen dyrt inköptes utav en medföljande Jude. - Middagstiden voro Svenska och Ryska Arméerna samlade på en linje med 80 slutna Bataljonskolonner, en högst reputabel[78] linje, som under full musik, ackompanjerad av det mest allvarliga kanondunder

från de stridande Arméerna fortsattes under flera timmar. Flyktingar och blesserade möttes. Svenska Artilleriet hann fram till slagfältet och deltog med mycken verksamhet i bataljen och medverkade till segern. Svenska Infanteriet, som tillryggalagt 6 mils väg, hann icke fram förrän uti skymningen, då Fransyska Armén, slagen, redan var på reträtt. Marskalken Ney hade, som det påstods, varit uti kyrktornet i Dennewitz, och när han därstädes fick uti sikte de anländande 80 Bataljonerna, som hotade dess flank, gav han genast ordres till reträtt; och var hans förlust långt större än vad Oudinots vid Grossbeeren var.

Vi erhöilo vår bivack på själva slagfältet och hade mången till sin sängkamrat eller huvudgård en död Fransman. Dagen därpå blev man i tillfälle att skåda följderna av föregående dagens mördande tilldragelser. Vårt första göromål var att begrava de döda, det vill säga gräva ner de döda kropparna uti stora gropar, samt bärga de blesserade som infördes uti därvarande kyrka, som användes till Sjukhus.

Den 8de September avsjöngs ett högtidligt Te Deum för den vunna segern. H.K.H. med sin Generalstab sutto vid detta högtidliga tillfälle framför första Brigaden.

Armén kvarlåg på slagfältet till den 11te September, då vi avmarscherade till Seyda och den 12te till Coswig vid Elben. Denna stad är liten men dock täck och har ett behagligt läge utmed denna vackra flod.

Den 14de marscherade vi genom staden Rosslau till byn Brambach, varest 1^{sta} Brigaden inlogerades, ej bekvämt, men erhöilo vi dock tak över huvudet. Så mycket Rödplommon har jag ej någonsin sett på ett ställe som här var, och levde truppen huvudsakligast på plommonsoppa samt benämnde byn därför "Plommonbyn".

Den 18de uppbröt 1^{sta} Brigaden från Brambach och övergick Elben på den vid Rosslau slagna pontonbryggan. Dessau en rätt vacker stad. Vår Bataljon kom genast på förpostvakt vid Janitz framför nämnde stad. Denna trakt är mycket vacker och behaglig, något som inträffar med hela Hertigdömet Dessau. Denna ställning innehades till den 26te, då Bataljonen framryckte och bivackerade vid Görnitz för att understödja den

framför utsatta fältvakten; den 27de anryckte Fransmännen med em hel Armécorps, då Bataljonen fick ordres att retirera och betäckte de övriga truppernas reträtt över Elben. Vi drogo oss långsamt tillbaka genom Dessau till högra Elbestanden till Rodleben. De förut retirerade trupperna hade intagit retranchementet[79], som försvarade Pontonbryggan över Elben. Den 28de och 29de stark affär mellan Dessau och nämnde retranchement, inom vilket våra förposter voro indrivne. Vår Bataljon bivackerade en natt framför bron och en natt i retranchementet - båda nätterna stark frost.

Den 1^{sta} och 2^{dra} var Bataljonen på vakt i retranchementet - stark köld och brist på föda. Den 3^{dje} avlöstes Bataljonen och fick intaga kvarter uti Rosslau. Den 4de Oktober uppbröt Armén och marscherade åter över Elben till Dessau, vilken stad tidigt på morgonen var utrymd. Vi bivackerade utom staden till den 6te. då vi fingo intaga kvarter uti själva staden.

Den 7de marscherade vi till Radegast, den 10de till Gröbzig, en liten usel stad, och den 11te till Bernburg, varest vi blevo inkvarterade. Denna stad är stor och rätt vacker. Slottet har ett högt läge. Den 12te var Bataljonen på förpostvakt framför Bernburg på vägen till Magdeburg. Den 13de drogo vi oss åt sidan till Köthen och varest vi på de stora slätterna hade en svår bivack, emedan det var regn under en ovanligt stark storm. En natt tog jag min sängplats mitt under en ammunitionsvagn, som stod uti en vattenpöl på själva vägen, sedan jag likväl förut fyllt ut denna vattenpöl med torrt ris, och jag sov rätt gott. Andranattens nattläger blev mycket sämre, emedan jag då ämnade förskaffa mig ett lugnare sovrums, lät jag därför nedgräva mig i jorden, men det fortfarande regnvädret gjorde denna lägerplats icke synnerligt torr.

Slaget vid Leipzig

Denna retrancherande rörelse åt Köthen härrörde därav, att Fransoserna, som utmarscherat från Wittenberg, tagit skansarna vid Rosslau och tågat mot den lilla fästningen Aken och tycktes vilja förena sig med Davouts Corps för att marschera mot Berlin; men den 15de Oktober gjorde högerom vändning och tog vägen åt trakten av Halle och den 16^{de}

fortsattes marschen till Hohenthurm nära Landsberg. Denna dag hördes en stark kanonad emellan de stora stridande Arméerna i trakten omkring Leipzig, till vilken trakt vi den 17de fortsatte marschen, allt under avhörandet av den omnämnda, flitigt fortsatta kanonmusiken. Den 18de marscherades över slätterna vid Breitenfeld till Taucha, varest vi bivackerade. Den 19de framrycktes mot Leipzig då den stora värslaktningen fortsattes och med Fransmännens stora nederlag slutades.

Väderleken dessa 3^{ne} dagar var lugn och behaglig, och en sådan kanonad som växlades vid Leipzig får man troligen aldrig mer höra, och den kan i mångfalden av skott liknas vid hagel på ett koppartak, ty säkerligen var nära tusende mordinstrumenter i jämn aktivitet.

Om aftonen den 19de i solnedgången paraderade Norra Tyska Armén för Kejsaren av Ryssland och Konungen av Preussen med flera furstliga personer uti deras svit, som Excellensen von Stedingk, vilken i egenskap av Generalbefälhavare för Svenska Armén satt mitt för vårt Regemente, hade vi ett ypperligt tillfälle se de höga personerna, i synnerhet som Kejsaren Alexander länge samtalade och komplimenterade[80] den gamle bekante Veteranen. Denna paradering var högtidlig och vacker och någon dylik torde aldrig mer återkomma.

På detta stora slagfält, ävensom i Leipzigs förstäder, såg man krigets förödelse i sin fullkomliga rylighet.

Vi kvarlåg på detta fält till den 22 Oktober, och det var som besått med döda människor och Hästar. Själva staden hade lidit mycket och förstäderna voro alldeles förstörda, och eländet samt nöden voro stora. I flera dagar efter bataljen upphämtades olyckliga blesserade och invånarnas förbittring mot Fransmännen var så stor att de icke brydde sig om att rädda eller hjälpa de sårade av denna Armé till de redan överfulla sjukhusen.

Krigare från de flesta riken i Europa och en mängd Asiater deltogo uti denna i världshistorien märkvärdiga batalj, och den kunde således med allt skäl benämnas "der Völkerschlacht".

I Leipzig såg jag 2^{ne} Ryska Cavalleri Regementes Baskirer [81] genomtåga staden, och dessa kunde nämligen med sitt utseende skrämja själva f-n, ehuru de endast voro beväpnade med bågar och pilar. Det enda varuti de visade Uniformslighet var deras ludna sockertoppformiga Kalvskinnshattar. Jag har aldrig förr sett någon rysligare trupp.

Vid Leipzig var synnerligt brist på födoämnen; bröd var ej möjligt erhålla. Jag ingick till Leipzig i avsikt att kunna proviantera något för egen räkning, men allt som jag kunde förskaffa mig var: 1 kvarter brännvin och lika stort kvarter vin; men kunde dock ej erhålla en enda brödbit. På vitkål hade vi ingen brist, ty fälten omkring Leipzig voro liksom besådda av vitkål, vilken truppen förtärde på, men följderna blev därav magplågor. Jag hade i början av fälttåget försett mig, att jag aldrig saknade Caffé och gott Brännvin och vid trossen följde en ko, som lämnade Caffégrädda, eller - om man så tycker - Caffémjolk; men såg denna ko vid Leipzig sin sista dag, emedan hennes kött behövdes för att till någon del mätta de tomma magarna. På färskt kött hade vi sällan brist, men däremot saknades rätt ofta bröd och salt, dessa för Svenskarne så nödvändiga proviantartiklar.

De magsjukas marsch

Den stora Armén förföljde genast den flyende fienden, och den 22^{dra} uppbröt den Svenska Armén, marscherade genom Leipzig till Merseburg, varest vi, efter nu slutade bivacker,ingo intaga kvarter, vilket smakade härligt. Detta bivackliv, i förening med otjänliga födoämnen, började inom Armén visa allvarliga sjukdomssymptomer, och vid Frankenhausen kvarstannade jag som sjuk tillika med 200 man av Regementet. Lyckligtvis bestod sjukdomen blott av diarré och därav uppkommande mattighet.

Frankenhausen, en icke liten stad, har ett eget läge uti en smal dal mellan stora höjder. Jag blev inkvarterad hos en handlande Schild, en hygglig man, som rest i Sverige och tyckte mycket om vårt land och vår nation. Jag åtnjöt mycken hövlighet uti detta hus, varigenom min försvagade mage snart blev förbättrad, så att jag kunde tänka på att resa till Regementet. Men den på stället varande läkaren, som omöjligen ensam kunde vårda en så stor sjukpersonal, bad mig medföra 100 man konvalescenter, vilka han skulle

utmönstra, och dessa tillika med 4 Officerare: Löjtnant Finneman vid Södermanland, Baronerna Creutz och Armfelt vid Artilleriet och Baron Fleetwood vid Värmlands Jägare, lämnade det pittoreska Frankenhäusen och togo vägen åt Bergstrakten till Duderstadt och därifrån till Göttingen, en väg som ingen utav Arméerna förut tågat. Denna marsch på egen hand i sällskap med muntra hyggliga kamrater, då man efter behag intog kvarter, var högst angenäm, och den trevligaste på hela fälttåget; och som vi tågade genom ett fientligt [område] hade vi icke synnerligt bekymmer för vårt uppehälle. Vår kassa var av klen beskaffenhet, så med den kunde vi icke komma långt, ty vi ägde icke mera tillsamman räknat än 5 Rdr. Pommerskt Courant, och av denna ringa summa ägde jag den största andelen. I anseende till manskapets mattighet kunde man, åtminstone i början, icke göra långa dagsmarscher.

Mellan Duderstadt och Göttingen är en svår bergsväg, men vid sistnämnda stad utkommo vi på den stora militärchaussén, som leder till Hannover, varåt Svenska Armén tågat.

Som man på nästan varje mil har en liten stad, lättade därigenom vår och truppens proviantering, som genom rekvisition verkställdes. Våra likvider i kvarteren voro lätt uppgjorda, ty bestod det i en compliment vid avskedstagandet.

Uti staden Einbeck, varest vi hade nattläger, uppstod ett bryderi därav, att vår gemensamma kassa var tom, emedan den hade åtgått till utdelande av drickspenningar och andra nödvändighetsartiklar, och officerarna, som gärna önskade bevista det om aftonen annonserade spektaklet, i brist av penningar måste avstå från detta nöje; då jag för att avhjälpa detta bryderi skrev en biljett till Borgmästaren att rekvirera en loge till dagens spektakel för Svenska officerares räkning, vilket genast beviljades.

Detta rekvisitionssätt måste uti flera angelägna fall anlitas och begagnas, ty vid staden Elze[82], en av de mindre städerna, varest vi hade rastdag, var jag nödsakad förskaffa truppen skobeklädnad, emedan de till det mesta voro barfotade och till följd därav rekvirerade 100 par nya skor till dagen därpå. Borgmästaren beskärmade sig[83] mycket häröver, men jag förklarade att jag omöjligt kunde fortsätta marschen innan jag erhållit skobeklädnad åt manskapet (ty 100 par nya strumpor hade jag förut erhållit i Alfeld[84] och uppgjorde vi konventionen härom på så sätt, det jag skulle

erhålla 50 par nya skor och de övriga skulle halvsulas, och voro Officerarnas stövlar i senare kategorin inbegripna. Denna överenskommelse blev till alla delar uppfylld, så att jag fick fortsätta tåget till Hannover, varest jag upphann Svenska Armén och emottog mitt Compani samt avlämnade rapport om min marsch från Frankenhäusen och de under tåget verkställda rekvisitioner.

Vid Elze möttes vi av en Officer, skickad utav H.K.H. Kronprinsen, som till varje anträffande efterbliven Officer avlämnade 2^{ne} "Louis dohrer"[85], och således blev vår penningförlägenhet för tillfället avhjälpt; och denna brist på penningar härrörde därav, att vi på flere månaders tid icke erhöilo någon avlöning.

Sista striden mot danskarna

Hannover är en stor och vacker stad, men fingo vi icke länge profitera av de behagliga kvarteren. Vid Hannover erhöill Svenska Armén en helt annan destinationsort, ty i stället för att förfölja Fransmännen avgingo vi åt nordn för att tvinga Danskarna till fred;[86] Denna förändrade marsch förde mig till bekanta trakter. Marschen fortsattes oavbrutet, dock med nödvändiga rastdagar, till Lübeck. Vi genomtågade Celle, en reguljär och vacker stad, den lilla staden Üelzen, klostret Medingen, varest jag besökte gamla bekanta, Lüneburg, där jag hade den glädjen träffa mitt gamla hederliga värdfolk Prostens Müller, vilka vänligt och hjärtligt emottogo mig. Vid Artlenburg övergingo vi Elben och tågade till Lauenburg samt vidare genom Mölln till Lübeck. Denna stad, från vilken vi Östgötar hade ett obehagligt minne,[87] innehades nu av Danskarne, och som man ej visste huruvida de godvilligt skulle överlämna densamma, medfördes Stormstegar, men vilka dock icke behövde användas, emedan Danskarne, under löfte om fritt avtåg och några timmars fritt försprång, lämnade staden, varest vi över natten intogo kvarter, för att sedan följa fienden i spåren och inrycka uti Holstein.

Cavalleriet under General Sköldebrands befäl upphunno fienden vid Bornhöft[88], varest de gjorde ett djärvt anfall, fördrev fienden och gjorde fångar. Infanteriet tågade på de nästan bottenlösa vägarna ända till Kiel och slet mycket ont, ty man kan här uti Sverige icke göra sig ett begrepp eller föreställning om sådana vägar. Danskarna drogo sig tillbaka

bakom Kiel och avslöto vapenvila och Svenska Armén intog kantoneringskvarter på demarkationslinjen.

Danska Armén inneslöt sig uti Fästningarna Rendsburg, Fredriksort[89] och Glückstadt[90]. Vår Bataljon förlagd på en stor egendom Lindau, tillhörigt Kammarherre Ahlefeldt, vilken själv var hemma, men var hans familj flyktad; och sedermera blev mitt och von Rohrs Companier förlaga till en mindre egendom Grünholz[91], från vilken ägaren jämte sin familj var bortrest. I denna ställning lågo vi över Julen och vår belägenhet var där rätt kylig, ty vi passerade såsom värddar på stället, men hushållade vi dock beskedligt och så sparsamt som var möjligt, varför ägarna vid sin återkomst säkerligen skulle erfara att de varit besökta av beskedliga fiender.

Julaftonen voro alla officerarne tillsammans hos Chefen vid Lindau, varest vi hade många upptåg för oss och rätt trevligt samt utdelade lustiga Julklappar och emellan oss försålde avlidna Regementsläkaren Doktor Göhles effekter. Annandag Jul voro alla kamraterna till middag hos oss på Grünholz, varest middagen var så Svensk som möjligt, och 4de dagen samlades vi uti 2^{dra} Bataljonens högkvarter ävenledes till middag; väglaget var högst svårt.

Som vapenvilan slutades med natten mellan 13^{dags}aftonen och 13^{dagen}, eller den 5te o 6te Januari **1814**, så uppbröto vi före nämnda dag från våra trevliga kvarter och marscherade till Sorgbrück[92], varest Danskarna hade en förpost. Denna dag hade vintern med fullt allvar infunnit sig, och blev ett stort snöfall tillika med ett förfärligt yrväder. Denna natt på en höjd av Schleswigiska slätterna var högst svår och obehaglig. Hästar och folk måste hållas uti jämn rörelse för att icke förfrysa.

Kl. 1 om natten var vapenvilan slut, och då hade de Danska posteringarna helt fredligt dragit sig tillbaka till Rendsburgs fästning, och vi inryckte uti det av trupper och folk utrymde Sorgbrück, ty fanns ej där någon av byns invånare. Vi fingo, ehuru sammanträngda, dock tak över huvudet, men voro traktamenterna skrala. Kölden tilltog varje dag, och truppen, som utgjorde förposten mot nämnde fästning, måste avlösas varje halvtimma.

Glückstadt och Fredriksorts fästningar kapitulerade, men i saknad av belägringsartilleri blev Rendsburg blott blockerad;

men som freden med Danmark i dessa dagar blev avslutad, varvid Konungariket Norge avträdde till Sverige och Danmark i utbyte erhöll Svenska Pommern i ersättning, så upphörde alla fientligheter mellan Sverige och Danmark och Svenska Armén erhöll ordres att utrymma Holstein, detta härliga land, för att tåga igenom Hannoverska landet och Westfalen till Nederländerna[93]. Vi tågade samma väg tillbaka åt Hannover, men hade svårt att i Holstein komma fram för snö. Den 1ste April gick Armén över Elben på Is.

Ett angenämt förföljande av Napoleon

Från Hannover togs vägen genom Minden, där man träffade de artigaste innevånarna, och knektarna sjöngo icke utan skål "in Minden ist nichts zu finden", till Quedingburg, Barmen[94], en Fabriksstad, vilken är lika vacker som dess namn, till Elberfeld och Solingen. Hela denna dal är så förtjusande och livlig; överallt fabriker och dessa i stor skala. I Barmen bodde jag hos en Einern, som endast hade Bandfabrik men hade vid densamma 200 arbetare från Solingen. Tågades till Köln och vid Deutz, en liten fläck belägen på denna sida Rhen, passerades denna flod på båtar, och var denna vackra flod uppfylld av dravis. Denna övergång verkställdes under de första dagarna av Maj.

Staden Köln, på franska Cologne, är en mycket stor och dyster stad på västra stranden av Rhenfloden och har en mängd kyrkor. Sedd från andra sidan av floden, denna vackra flod, har densamma ett imponerande utseende och där den stora mängden kyrktorn betydligt ökar detsamma. Staden är ryktbar för den mängd Eau de Cologne som därifrån avgår till hela Europa.

Domkyrkan är ovanligt stor, men ehuru över 200 år var den ej mer än halvfärdig[95]. Uti denna kyrka förvarades 3 heliga Konungars huvudskålar, vilka Katolikerna anse för en mycket helig relik.

Efter några dagars vistande uti Köln fortsattes tåget till Aachen, denna för sina varma källor märkvärdiga stad.

Som jag var plågad av gikt, en följd av bivackerna, kvarstannade jag 8 dagar för att begagna de varma baden. Den varma källan ligger ¼ mil utom staden, och vattnet ledes medelst rör till badhusen och innehåller likafullt den

värmegrad att man omöjligen kan hålla ett finger vid kranen, då det insläppes uti badkaret; och ehuru det insläpptes lika mycket kallt vatten, är det ändå för varmt för badning.

Aachen är en betydlig, rätt vacker stad. I sällskap med 2^{ne} kamrater, som även begagnat baden, reste jag till Lüttich (Liège), varest Regementet var inkvarterat. Denna stad är större än Aachen och tämligen vacker. Vårt Regemente blev förlagt på landsbygden och erhöll kvarter på ett badställe Chaufontaine, varest vattnet kunde begagnas utan utspädning. Här uppå detta vackra ställe badade jag dagligen och ofta flera gånger om dagen, varav jag befann mig synnerligen väl. Härifrån gjorde jag med flera kamrater en resa till Spaa för att bese detta märkvärdiga Brunnsställe. Staden är täck med vackra omgivningar och det hus vari Gustaf III bodde beboddes nu av en snickare, som gjorde vackra träsaker med väl målade vyer. Som officercorpsen av Jönköpings Bataljon även besökte Spaa, gjorde vi oss en glad middag tillsammans på ett av stadens större värdshus och återreste om aftonen till våra cantoneringskvarter.

Efter 14 dagars vistande i denna behagliga trakt uppbröt 1^{sta} Brigaden, tågade genom St.Troud[96], Tirlemont[97] till Löwen (Louvain), varest vårt tåg åt Södern nådde sitt slut, ty den stora Armén hade redan inryckt i Paris och Napoleon, den 1 år förut oövervinnerlige Napoleon, var detroniserad och skild från sin stora makt.

Svenska arméns sista krig

Således var det märkvärdigaste av alla krig, varuti hela Europa deltagit, slutat; och Svenska Armén fick ifölje därav återvända till fäderneslandet; men oss förestod en annan strid innan vi fingo återgå till våra hemorter, emedan Norrmännen, icke nöjde med fredsfördraget i Kiel, hade valt sig en konung och konstituerat sig till ett särskilt konungarrike, oberoende utav både Sverige och Danmark, och således bestridde att föreningen med Sverige, om [än], genom vapnens makt, sedan alla fredliga uppmaningar blivit avslagna, [de] skulle tvingas till ifrågavarande förening.

Det var för oss visserligen behagligt att få vända näsan åt nordn. Marschen anträdde och fortsattes den förut kända vägen till Rostock, varest Svenska Linieskepp kommo oss

tillmötes för att överföra oss till Göteborg, där den Svenska Armén debarkerade.

Sjöresan gick lyckligt och väl, men i närheten av Malmö måste vi utstå med en tämligen allvarlig storm, som medförde den plågsamma sjösjukan.

Vid ankomsten till Göteborg blev jag beordrad i uppdrag för Regementets avresa till Linköping och medförde en mängd kamraternas tillhöriga saker; och oväntad anländ till hemmet hade jag glädjen träffa min älskade maka och alla de mina vid hälsa; men denna glädje var ej långvarig, ty, så fort mitt uppdrag var fullgjort, avreste jag genast vägen genom Vänersborg och Uddevalla till Strömstad, varefter Regementet var förlagt. Dagen efter min ankomst fick jag kungsvakt hos H. M. J. Konungen C.A.R.L. XIII, som ankommit till denna stad och gick ombord på flottan för att sjöledes delta uti expeditionen mot Norge.

Vid Svinesund gick den från Tyskland ankomna Armén över gränsen och inryckte i Norge. Detta krig tog strax slut, ty sedan Fredrikshald, med fästningen, var intagen och Norrmännen tillbakaträngda över Glommen, sågo de omöjligheten att kunna fortsätta striden, varefter den nygjorde Konung Christian nedlade sin krona och Norrmännen slutade fred med Sverige, likvisst med fullt tillgodonjutande av sin självständiga konstitution.

Fredliga idrotter

Vi voro således mot slutet av **1814**. Alla fientligheter slutade, och trupperna fingo återvända till sina hemorter och sticka vapnen i skidan till lång fredlig vila. Glädjen och Jublet voro allmänna och ett högtidligt Te Deum avsjöngs såväl för den återställda freden som föreningen med Norge. Nu vankades icke annat än fredliga idrotter såsom årliga möten eller Kanalkommenderingar.

1817 arrenderade ett Consistorieår[98] vid Östra Tollstads prästgård samt köpte den vid prästgården utsådda Höstgrödan. Detta var en rätt angenäm sysselsättning, och blevo besvären fullkomligt ersatte.

1818 avled H.M. Konungen Carl XIII och Regementet [skulle] i början av Maj månad avgå till Stockholm för att

bevista Konung Carl XIV Johans kröning samt sedermera gå i läger på Ladugårdsgärde. Denna kommendering var högst agreeable[99].

1819 var jag kommenderad på arbete på Göta Kanal med station vid Berg. Detta år ar en förfärligt varm och torr sommar, och det blev oändligt lite hö samt stor missväxt på vårsäd. Redan i slutet av Juli sågos gärderna tomma och iplöjda (?). Säden steg upp i högt pris. Om hösten detta år övertog jag Skränge arrende sedan arrendatorn Scharin, för vilken jag var i borgen, var urståndsatt att fortfara med brukningen av detta boställe.

1820 blev jag beordrad till Kommenderingsbefälhavare på Malmen för en arbetskommendering till den nya slättens planerande.

1821 var så kallat stort läger på Malmen under H.K.H. Kronprinsens befäl. Detta läger var synnerligen muntert och trevligt, och fann sig H.K.H. road.

1823 var åter stort läger på Ladugårdsgärde i anseende till H.K.H. Kronprinsens biläger[100], till vilket Livgrenadierregementena voro kommenderade. Där vankades många högtidligheter och Armécorpsen tillställde för de Kongl. personerna en rätt vacker Fête[101] på Djurgårdsslätten, varefter uppfördes för detta ändamål en stor salong med flera smårum m.m.

Nytt äktenskap

Detta år slutade för mig sorgligt och olyckligt. Min älskade Malin, som nära ett år var till hälsan försvagad och vid min återkomst från lägret hade allvarsamt insjuknat, och denna avmattade sjuklighet övergick slutligen till nervfeber, och den 1 September hade hon, den älskade, slutat sin vackra levnadsbana - och lämnade mig kvar med 6 moderlösa barn. Min och deras belägenhet var i högsta måtto bedrövlig. Ödsligt, tomt och bekymmerfullt var mitt liv, jag ägde ingen trevnad, vilket ej var underligt då jag i 15 år njutit ett behagligt äktenskapsliv.

Inseende omöjligheten kunna bilda och handleda mina barn och även själv finna någon trevnad, ansåg jag nödvändigt vara att söka mig åter en ledsagarinna genom livet och en öm

moder för mina barn; och den 8de Oktober 1824 ingick jag ett nytt äktenskap med en kusin till min saliga hustru, den väna, behagliga Clara Segerstéen, som hade den ädelheten att skänka mig sitt hjärta och sin hand. Mätte Hon, den ädla, den goda, aldrig ångra den uppoffring hon gjort av ett möjligen sorgfriare liv; och måtte jag aldrig förgäta vad jag är skyldig henne, som sammanbundit sin ljusa levnadsbana med en 20 år äldre man och med detsamma övergivit modersvården för 6 styvbarn.

Vi flyttade i slutet av Oktober månad till Skränge och fann oss väl uti vårt trevliga, enkla bo.

1825 fick jag åter vandra åt Stockholm på läger å Ladugårdsgärde och samma år den 17de Juli föddes vår äldste son, Per Constans. Detta år erhöll jag transport till Kinds Compani.

1826 var ett svårt missväxtår i anseende till den starka torkan. Sädesprisen blev i anledning därav ovanligt höga och min förlust stor i anseende till det höga arrendet m.m.

1827 kan räknas för ett bland mina mest märkvärdiga år, ty vald fullmäktig för Regementet avreste jag uti början av Januari till

Stockholm för att i denna egenskap bevista det av H.M. sammankallade Krigsbefälet, som denna gång utgjordes av Generalitetet, Regementschefen och en Kapten från varje Regimente. Vid utskottsvalen blev jag invald uti Beredningsavdelningen, varest General Hedenstjerna var Ordförande. Arbetet var tröget och ofta rätt brydsamt.

Då H.M. Konungen uti April månad återkom från Norge och blev underrättad, att Krigsbefälet icke fullgjort eller slutat sina arbeten, sammankallade H. Maj^{St.} en särskild kommitté inför sig, bestående av 2^{ne} Generaler, 4 Överstar och 4 Kaptener för att yttra sig över de föreslager H.M. avgivit; och var jag en av de kallade ledamöterna. Denna kommitté sammanträdde 2^{ne} gånger inför H.M., vid vilka tillfällen H.K.H. Kronprinsen, Generaladjutanten för Armén och Stabsekreteraren för krigsärendena var närvarande. I början av Maj månad, sedan alla ärenden voro avslutade, upplöstes Krigsbefälet och vi

återvände till våra hembygder.[102]

Den 4de Juli detta år blev jag utnämnd till Riddare av Svärdsorden.

Uti Augusti månad erhöll jag Regementschefens förordnande att i dess ställe övervara taxeringen av Regimentets boställen. Denna kommitté utgjordes av Generaladjutant Stjerngranat som ordförande, Landshövdingen, Regementscheferna eller deras ombud samt Regimentsskrivarna. Denna resa, som verkställdes kring hela länet, var rätt trevlig och angenäm samt upptog en tid av en hel månad.

Den 12te December blev jag av K.M^{St.} nådigt utnämnd till Major uti Armén, med vilken befordran, såsom för mig ganska kostsam, jag var mindre belåten.

1830 blev jag kommenderad på kanalarbete vid Söderköping.

1831 sökte jag den uti Västervik ledigblivna Postmästaranställningen och hade jag i detta avseende företrädde hos H.M. Konungen, som ansåg mig för ung[103] att lämna militärtjänsten och således gav mig inget löfte eller hopp om denna beställning.

1832 blev jag nådigt utnämnd till 2^{dra} Major vid Regimentet och måste i denna egenskap som Chef för 2^{dra} Bataljonen avgå till det anbefallda stora lägret på Ladugårdsgårde. Som jag aldrig förut i Linie kommenderat Bataljonen, icke heller berett mig på en dylik kommendering, då en äldre Major var att tillgå, så var det inte underligt att jag med mycken skygghet, ja, rädsla, motsåg detta läger; men utgången eller slutet blev agreablare och lyckligare än vad jag någonsin hade väntat och hoppats, emedan jag hade den lyckan tillvinna mig H.K.H. Kronprinsens bifall, förmäns välvilja och kamraters vänskap. Detta läger, som så mycket förskräckt mig, blev glanspunkten av min militära tjänstebana, och minnet därav skall uti ålderdomens höst förljuva mina dagar. Regimentet återgick från detta läger med synnerlig tillfredsställelse. Genast efter hemkomsten emottog jag Majorexpeditionen, vilken jag i 1^{3/4} år förde.

Min ekonomiska ställning blev beklagligtvis genom denna

icke förbättrad, ty löneinkomsten såsom Major översteg knappast den jag som Companichef innehade, men voro depenserna[104] däremot betydligare och större; men den som i 15 år som Kapten fått åtnöjas med löjtnants lön, vars nettobehållning aldrig översteg 300 R^{dr.} B^{ko.}[105] per år, var ej van vid några förmånliga löneinkomster, ty aldrig fick jag som Kapten och Major uppbära full lön efter nya staten. Min ställning var i följd härav bekymmersam, men jag uppsköt och bevarade min kredit och med den hjälpte jag mig fram. Ökade år ökade min farhåga, att icke som jag önskade och tjänsten fordrade, kunna fullgöra mina tjänsteåligganden, och jag var alltid rädd att överleva mig själv på denna post jag innehade; men inseende omöjligheten, att med min talrika familj endast med min pension kunna finna en tarvlig bärgning, var det nödvändigt för mig, att söka någon Civil post, varigenom det blev mig möjligt föda såväl mig som de många mina.

Kungen hjälpte till med en befattning

Oskarsdagen[106] **1835** blev jag i Linköping av en kamrat underrättad (troligen icke för att gynna mig men i hopp att få min plats i Regementet ledig) att Tullförvaltaren i Norrköping von Feilitzen med döden avgått och tillstyrkte mig, att söka denna beställning. Jag tog notisen ad notam och för att inte förlora fatalier[107], eller rättare förekommas, reste jag genast från balen, och dagen därpå avgick min underdåniga ansökan till Kongl. Maj^{st.} om erhållandet av denna befattning, jämte skrivelse till flera betydliga gynnare, med begäran om förord eller rekommendation för erhållande av denna plats.

1836 i Januari reste jag till Stockholm för att å högsta ort framlägga denna min angelägenhet. Jag uppvaktade alla som möjligen hade någon beröring vid tillsättandet av denna, utav mig nu sökta tjänst, men rönte jag föga deltagande för min person. Chefen för tullstyrelsen sade mig öppet, att han på allt sätt skulle arbeta mot mig och hindra min inkomst uti verket, emedan det var hans plikt och skyldighet skydda verkets tjänstemän. Jag värderade så väl denna hans öppenhet som de motiver han framställde, och skall därför alltid hålla honom räkning, viss, att om jag, gynnad av lyckan, hade vunnit vad jag skulle, han aldrig skulle blivit missnöjd med mig eller visat mig den ringaste ovilja eller förföljelse. Äldermannen för Statsråden, som vid tillsättningen av denna beställning kom att spela sitt eget spel, och som var förbittrad på allt vad

militär hette, avspisade mig mycket snäsigt med försäkran, att en av hans klienter[108] skulle erhålla den lediga posten, något som jag på förhand kände aldrig skulle hava lyckats honom. Den enda säkra och verkliga gynnare jag ägde var Hans Excellens Greve Brahe; och efter lång väntan erhöll jag audiens hos H. M^t. Konungen[109], som nådigt behjärtade min ställning, emottog mig med sin vänliga egna mildhet, och av det svar jag erhöll på min underdåniga anhållan kunde jag möjligen sluta att H. Mj^t ämnade bifalla min önskan, varför jag med lättat sinne och med innerlig tacksamhet lämnade den store ädle Konungen.

Befordringsfrågan blev snart föredragen i konseljen, där H. Mj^t skall yttrat sig till min fördel, men då alla ledamöterna talade emot mig, blev tillsättningen uppskjuten och på samma sätt skall förhållandet varit, då saken andra sessionsdagen blev föredragen. Jag ledsnade vid mitt Stockholmsliv, som, förutom kostnader, på intet sätt var behagligt, och avreste till hemmet, överlämnande utgången åt försynen, fullkomligt nöjd med vad slut saken än tog.

Som den förut omnämnde Stats Råds Åldersmannen såg, att jag hade den högsta, enda gällande rösten för mig,[110] och således stod i vägen för hans klient, påfann han en utväg, att få mig ur brädet och varigenom H. K. Mj^{ts} löfte inte rubbades, och föreslog således tillsättandet av 2^{ne} nya tjänster (av Tullstyrelsen aldrig påyrkade), nämligen 2^{ne} Extra Reseinspektörer med 1000 R^{dr} årligt arvode; och sedan denna plan vunnit vederbörligt bifall, avgick skrivelse därom till Generaltullstyrelsen, att skyndsamt inkomma med förslag på lämpliga personer till dessa tjänster; och, obegripligt nog, fann Tullstyrelsen skäligt föreslå mig till den ena av dessa tjänster, utan att jag, som ordinarie tjänsteman på Stat, därom gjort ansökan eller ens blivit tillfrågad huruvida jag vore belåten emottaga denna Extra Ordinarie plats. Av en vän underrättad om denna tilldragelse, med tillkännagivande av dess fullkomliga övertygelse, att Tullstyrelsens förslag skulle vinna något bifall. blev jag både bestört och missnöjd, ty den omnämnde nya platsen passade ej med mitt lynne, och den ifrågavarande syntes dels obehaglig och dels liknande en Censursbeställning, något som jag på intet vis eftersträvade, emedan jag önskade mig göromål, nämligen sådant jag kunde

förrätta. I sakens nuvarande skick kunde jag ingenting uträtta, ty omöjligt kunde jag i min ställning anmäla protest mot mitt uppförande på förslaget, emedan detta skulle allt för mycket komprometterat flere av höga vederbörande. Jag teg och lät saken få sin gång. Först uti Maj månad får jag ett brev från den omnämnde vännen, att den 28 Mars Tullförvaltaren Forsling från Gävle erhållit Norrköpings Tullkammare och det jag s.d.[111] blivit förordnad till Extra Resetullinspektör, ehuru ännu kvarstående såsom 2^{dre} Major. Icke belåten med den skedda utnämningen, var jag uti mycken tvekan, huruvida jag skulle emottaga den eller ej; men vid tanken på min talrika familj jämte det ekonomiskt fördelaktiga i min förändrade ställning och vissheten att, om jag avskog det erbjudna, kunde jag aldrig mer påräkna någon hjälp; vilket allt verkade att jag lämnade ett bestämt svar, men för att vara än mer förvissad om beställningens varaktighet, reste jag i Juni månad till Stockholm, emottog mitt nya förordnande och avlämnade mitt avskedsmemorial[112], då Hans Excellens Greve Brahe förklarar, att Kongl. Mj^t förbehållit sig, att giva mig en grad i Armén.[113]

Uti Generaltullstyrelsen emottog jag en ordres att skyndsamt göra en Inspektionsresa till Västerviks Tullkammardistrikt. [114] Således var mitt öde avgjort och min stämning förändrad och jag hade intet giltigt skäl vara missnöjd med utgången. Nu återstod blott att taga mitt sista farväl från det Regemente uti vilket jag tjänat 37½ år, och inom vilket jag ägde många vänner. Denna skilsmässan var bitter och mycket påkostande, och aldrig hade jag förr lämnat Malmen med så nedtryckt sinne som nu. Det kunde visserligen vara en tröst att Chef och kamrater visade mig vänskap som tämligen oförställt utmärkte deras saknad över min bortgång.

Uppdrag och ekonomiska förhållanden

Under min tjänstetid var jag inom Regementet mycket använd och begagnad. Så länge Ackordskommittén existerade, var jag Capiten ordförande i densamma; Ledamot i Regementets Beklädnadsdirektion; som Major Ordförande i Löningsdirektionen och ordförande att i Chefens ställe intaga plats i Boställsdirektionen. Huru jag fullgjort dessa åligganden och övriga tjänsteplikter tillhör ej mig att själv bedöma; men alltid ägande min Chefs förtroende och kamraters tillgivenhet, tycktes dock detta bevisa att de icke varit missbelåtna med

mig och det lilla jag kunnat uträtta; och har det sedermera varit högst angenämt att träffa gamla kamrater, vilka öppet och varmt emottagit mig och varigenom jag, ehuru avskedad, ansett mig som en medlem tillhörande Regimentet. Minnet av denna långa, för mig så agreebla tjänstetid, utgör på ålderns dagar min glädje!!!

Efter avskedstagandet har jag erhållit många prov på medborgerligt förtroende. 4 gånger har jag varit invald till Ordförande vid Bolagsstämmorna med Östgöta Ensk.[115] Bankbolag och 8 år varit vald till Revisor i nämnde bank samt 7 år varit ordförande i direktionen för Östgöta läns Brandstodsbolag[116]. Alla dessa befattningar hava för mig varit lika hedrande som angenäma, emedan jag därigenom erhållit en behövlig sysselsättning och även utav de 2^{ne} sistnämnda befattningar, för mig ganska behövligt, kontant bidrag.

Utom dessa allmänna har jag haft enskilda uppdrag av betydligt omfång såsom 13årigt förmyndarskap för framlidne Översten och Riddaren C.A. Pereswetoff Morath, vilken administration var högst svår och bekymmersfull men slutades med respektive Sterbhusdelägarnas synnerliga belåtenhet. Utan att vara fastighetsägare har jag haft flera betydliga förmyndarskap, först för Löjtnant Kalén, dess Fru och barn, och slutligen för de sistnämnde; huru och med vad bifall jag kommer ifrån denna befattning står i vida fältet; mina räkningar skola dock vara lika klara som mina åsikter och åtgärder hava varit riktade till och på mina pupillers förmån.

I hela min tid har jag levat i ett beständigt ekonomiskt bekymmer, men genom den lyckan, att alltid äga en synnerlig god kredit, vilken jag med all omsorg sökte bibehålla och bevara, har jag kunnat hålla mig uppe och i jämbredd med lyckligare likar; samt varit lycklig nog, att ända hittills eller till 1849 icke varit besvärad med någon lagsökning, och måtte detta ej inträffa under de återstående dagarna av mitt liv, att jag befrias från detta obehag, som mitt ömtåliga hjärta icke utan mycken smärta skulle emottaga, emedan jag vågar säga det: ingen haft mer god vilja att betala sina skulder än jag, min Gud, när viljan kan vara god men förmågan otillräcklig. Jag är skyldig min älskade hustru, mina många barn, ja, även mig själv, att redogöra för mitt handlings- och hushållningssätt och hoppas, ingen annan skugga än följden av misstag skall

kastas på mitt minne, ty, Gud vare pris, mitt samvete förebrår mig inte onödigtvis, bortspelte - bortrucklade summor. Alltid har jag sökt leva anständigt och aldrig varit för noga, kanske snarare för gästfri mot mina små tillgångar; men även detta med varsamhet och måtta. Under min militära tjänstetid, då jag åtnjöt en ringa löneinkomst, sökte jag dock hålla mig i jämbredd med mina bättre lottade kamrater och ansåg detta alldeles nödvändigt för mitt klanderfria uppehållande på den krigiska banan och mitt bemödande i detta avseende lyckades, ty jag uppehåll min kredit och med detsamma mitt anseende; och denna min precision att betala verkade den hos många hysta förvillelsen, det jag befann mig uti goda ekonomiska omständigheter.

Men går jag nu, att för de älskade mina redogöra för mina tillgångar: av mina älskade och vördade föräldrar erhöll jag likasom mina övriga bröder en summa av 1000 R^{dr.} Riksgäld [117], vilken summa användes till mitt Underofficersackord och sedermera måste jag hjälpa mig själv och genom lån till alla fortkommande ackorden under tjänstetiden uppehålla mig; och mitt Majorsackord uppgick till 8000 R^{dr.} samma mynt.

Vid mitt giftermål som Fänrik den 13de Mars 1808 med min den 1ste Sept. 1823 bortgångna älskade maka Malin Reuselius erhöll jag med henne en kontant summa av 1000 R^{dr.} Riksgäld, och vid hennes bortgång anslog jag till de älskade efterlämnade 6 barnen en summa av 1050 R^{dr.} B^{co.}, som modernearv med skyldighet för mig, att för den ringa räntan av detta lilla kapital, kläda, föda och uppfostra dem till dess de fyllt 16 år; med min nuvarande, älskade, ovärderliga maka, som förljuvat mina dagar, lättat livets många bekymmer och med ytterlig moderlig ömhet omhuldat så väl sina egna som sina styvbarn, bekom jag genom försäljningen av hennes andel uti föräldrahemmanet Wisshult 2000 R^{dr.} Riksgäld. Således har mitt förlags- och rörelsekapital utgjort 4000 R^{dr.} R^{gäld}, en summa som för många torde vara otillräcklig för år, men med vilken jag fortsatte mitt husliga liv, - klätt, fött, samt så mycket mina tillgångar det tillåtit, uppfostrat 15 levande barn. Försynen har uti de späda åren hemkallat 2^{ne} av den ovanligt talrika barnskaran.

1846 den 24 Januari avled min enda kvarlevande broder,

Underlöjtnanten Pehr Brogren, vars hastiga och oförmodade bortgång gjorde mig mycket sorg och bekymmer, och även tog jag utredningen av dess vidlyftiga och betydligt skuldsatta bo, men denna utredning slutade, mot allas förmodan så lyckligt, att icke allenast hela dess skuldsumma till sista runstycket blev likviderat utan ock att jag på min lott efter honom erhöll en summa av 1600 R^{dr.} B^{co.}, varav dock min betydliga auktionsskuld, för vilken jag stannade, därifrån måste avgå; men emellertid erhöilo mina uti Skåne varande 4 Brorbarn på deras lott den omnämnda summan, vilken av mig försköts. Denna utgång berodde helt och hållet på att den besynnerlige mannen Bergman, som händelsevis ankom från Uddevalla och så väl betalade Ingemarstorp[118], vilket hemman, sedan nämnde köpare avvikit från orten, 2^{ne} år därefter måste säljas för tvåtusen R^{dr.} mindre än vad han därför betalade.

Utom de ekonomiska svårigheter med vilka jag haft att kämpa har jag haft en annan brist som förorsakat mig mycket mera bekymmer, nämligen bristen på intellektuell bildning; ty min s.k. uppfostran kostade icke mina föräldrar mer än 10 R^{dr.}, och för denna ringa summa kunde naturligtvis ej mycket bildning erhållas. Jag har således varit nödsakad, så gott det varit mig möjligt, att själv förvärva mig åtminstone en ytlig bildning, alltid för inskränkt och otillräckelig för att utan alltför mycken blygsel kunna taga mig fram uti världen; och, underligt nog, har jag tämligen tagit mig fram uti de många förefallande uppdrag och bestyr, som blivit mig anförtrodda. Från Hypoteksföreningens stiftelse har jag däri varit invald till Revisor. Alltjämt har jag strävat med arrenden, som bedrövligt givit mig svag behållning, emedan jag aldrig vågat mig in på några stora företag i denna väg, när ett enda missväxtår kunnat ruinera mig; och ägde jag för litet att våga samt hyste en ytterlig förskräckelse för den olyckliga möjligheten att icke kunna fullgöra mina förbindelser och göra varje människa rätt, och denna farhåga följer mig hela livet igenom. Flera års mindre god skörd, ja, till och med missväxt, har menlig inverkan på min ekonomiska ställning.

Vid tanken på min förestående bortgång ur tiden, bedrövade mitt sinne då jag såg, att min älskade hustru och mina många barn saknade eget tak över huvudet, och detta föranledde mig, hänförd av en lockande beskrivning att oförsiktigt avsluta köp om ½ mantal Diseved i Heda socken. Detta köp, illa

beräknat och med fullt förtroende till säljarens redlighet, allt för hastigt avslutat, har förorsakat mig bekymmer och gjort mig mycket bedrövad, ty säljarens åberopade utgifter voro så gott som falska och bedrog han sedermera andra på enahanda sätt som mig, men har han ock fått uppbära vedergällningens frukt, ty några år därefter nödgades han överlämna allt till sina fordringsägare, varigenom jag åter kom att göra en alldeles opåräknad förlust.

1849 om sommaren hade jag glädjen se mina barnbarn med undantag av Jon Wilhelm, som var på kondition[119], hemma här på Skränge, vid vilket tillfälle Clara och jag firade vårt Silverbröllop, ty den 8de Oktober s.å. kunde vi ej få tillsammans våra många barn.

1850 d. 8de Oktober hade jag och de mina en glädjefest, då min älskade August sammanvigdes med Antonia Sjögren. Denna vigselakt inträffade på samma dag som jag och min älskade Clara förenades. Dessa våra barn komma att bosätta sig på det trevliga Ingemarstorp.

Detta år fick jag vid Skränge vidkännas en svår missväxt på Råg, vilken olycka kännbart kommer att inverka på min ekonomiska ställning. Dessutom erfordrades mycket penningar för mina gossar Ludvig[120] under dess läsning i Stockholm för Apotekareexamens avläggande och min son Jons[121] avresa till Uppsala akademi. - Gud hjälpe dem stackars gossar.

1851 den 16^e Maj ingick min son Ludvig uti Stockholm äktenskap med Theresia Brogren (ej släkt) och dotter efter avlidne Löjtnanten vid Södermanlands Regemente Brogren. Ehuru gammal uppreste jag dock till Stockholm för att bevista och övervara mina barns bröllopfest samt följde dem sedan till Skränge, varifrån de, efter att hava vistats därstädes uti 8 dagar, flyttade till deras blivande bostad i Kisa, varefter min son köpt och emottagit därvarande Provinsialapotek.

1851 den 23^{dje} Juni avgick genom döden sonen Fanjunkare Jonas Reinhold, vilket dödsfall förorsakade för mig mycket bekymmer, emedan affärerna efter nämnde min son beklagligtvis voro mycket dåliga, och måste jag övertaga boets utredning, vilken svår och obehaglig, genom överenskommelse med de fleste fordringsägarna dock lyckligt verkställdes, utan att sätta boet i konkurstillstånd.

1853 försålde jag till Kapten Rosin mitt ägandes halva Rusthåll Diseved. Orsakerna till denna försäljning voro flerfaldiga; först bråk och trassel med dåvarande Arrendatorn Brukspatronen Bergelin och för det andra behovet av penningar för att kunna hjälpa mina 2^{ne} söner Ludvig och Jon och slutligen för det tredje gårdens avlägsna läge, skoglöshet och dess dåliga beskaffenhet jämte farhåga för kyrkobyggnad [122] med flere olägenheter, ehuru jag visserligen inte förlorade på gården utan kunde åtminstone påräkna en vinst av omkring 500 R^{dr}.

Åren **1854** och **1855** förflöto under inga synnerliga förändringar uti mitt familjeliv. Detta år avsåde jag mig Direktörsbefattningen uti Brandstodsbolaget, därtill manad dels av sjuklighet och dels av de under 2^{ne} sista åren mindre angenäma tilldragelser. Jag hade uti 14 år eller allt ifrån Bolagets stiftelse, varit kallad till Direktör och vice ordförande samt de 2^{ne} sista åren till ordförande.

Hösten **1855** träffades jag utav en svår sjukdom, som lyckligtvis hävdades, så att jag småningom återfick hälsa och krafter.

1856 den 19de Maj sammanvigdes min dotter Hedda med en mycket aktningsvärd man, Rusthållaren Anders Petter Jonsson i Karleby [123]. Vid denna familjefest hade jag glädjen se alla mina barn hemma, med undantag av Constans som utav tjänstgörömsål var förhindrad att komma hem över denna fest. Dagarna före bröllopet, då den mesta vårsäden var sådd, kom ofantligt mycket snö, att vi därmed hade i 2^{ne} dagar fullt upp med att göra för att utköra densamma från gården, - och vägarna måste bottenskottas så att man åkte mellan höga murar utav snö. Detta med efterföljande regn försenade det osådda samt Potatissättningen. Följden blev den, att skörden, som på flera ställen lidit av frost, icke mognade och ej blev avtagen och inbärgad förrän i slutet av Oktober. I slutet av September och början av Oktober var nästan för beständigt regn och försvårade sädesavtagningen och man införde den avtagna säden halvtorr.

Aldrig hade jag överlevat ett så svårt år. Väglaget på våra leriga, svåra vägar var mycket svårt samt vägarna nästan ofarbara. I anseende härtill måste jag sätta dös [124] på

Lötemaden. Vetet, det dugliga, uppgick till det oerhörda priset av 40 R^{dr.} per tunna; och

den största delen av säden, därest den kan fås ur halmen, blir svår att kunna förvara, priserna föllo.

Under dessa 2^{ne} sistnämnda år uppstego priserna å fastigheter till en förut aldrig anad höjd. Orsaken härtill var det stora kriget[125], som uppdrev priserna på spannmål och kreatur, och aldrig har vårt land exporterat så mycket spannmål som dessa 2^{ne} år.[126]

Slutet av en älskad Faders egenhändiga anteckningar till Tacksamma barn, som bedja Gud om Frid och ro för sina käraste, ömmaste Föräldrar och för vår stora syskonskara i Jesu namn. Amen![127]

[1]... i Kättilstads socken

[2]... i Vårdnäs socken

[3]... Denna riksdag hölls i Norrköping, eftersom Gustav IV Adolf fruktade oroligheter och pöbelupplopp i Stockholm.

[4]... Kungen begärde, trots adelns opposition, att ett hemligt utskott skulle tillsättas för att överlägga om rikets bekymmersamma finansiella situation. Hemliga utskottet kom att anta en finansplan, som gick ut på en myntrealisation, innebärande att Riksgäldskontorets sedlar till två tredjedelar skulle lösas in med riksdaler banko, medan den återstående delen skulle ersättas med ett nytt slags papper som kallades kurantsedlar. Dessutom införde riksdagen en mängd olika lyxskatter.

[5]... 200-årsminnet av Uppsala möte 1593

[6]... reumatisk värk

[7]... bekväm

[8]... Befattningen skulle "köpas" av föregående innehavare. Detta förfarande avskaffades genom nya bestämmelser 1833.

[9]... en underofficersbefattning för kompaniets expedition och förvaltning, från 1833 kallad fanjunkare

[10]... De båda regementena Östgöta ryttare och Östgöta fotfolk sammanslogs 1791 genom beslut av Gustaf III till ett enda, nämligen Livgrenadjärregementet. Mötesplatsen var Malmen (Malmslätt) utanför Linköping. Förleden "liv-" anger att regementet räknades som kungens eget livgarde med honom själv som befälhavare. Enligt beslut av Karl XIII 1816 delades regementet åter i två, nämligen Kgl. Första resp. Kgl. Andra Livgrenadjärregementet, vilka genom 1925 års försvarsbeslut slogs samman till Livgrenadjärregementet (I4).

[11]... Ett regemente bestod av 1200 knektar. Var och en av landskapets 1200 rotar skulle svara för en knekt. En rotkärsfördelning bestod av knektar från vissa av dessa rotar.

[12]... förste

[13]... Eftersom kungen formellt var regementschef, kallades den överste, som i kungens frånvaro kommenderade regementet, för sekundchef, d.v.s. andrechef.

[14]... lägerplatsen

[15]... Han var ju regementschef.

[16]... Krutet hade blivit fuktigt.

[17]... Statens bränneriprivilegium var i städerna utarrenderat till vissa privatpersoner, samtidigt som viss husbehovsbränning var tillåten. 1800 blev nya skatter på bränningen beslutade, vilket föranledde oroligheter. I Linköping utbröt oroligheter den 4 januari 1800. "I vredesmod över de höga brännvinspriserna och sedan man en hel förmiddag styrkt sig på stadskällaren vid Stora torget, stormade ett hundratal personer in på bränneritomten [sedermera L.T.Brogrens bryggeritomt vid Stångebrolyckan]. Under skrik och skrån krossade man fönstren, härjade i byggnaderna och sänkte hatten till en brännvinspanna i ån. Vid den syn, som förrättades över skadorna, befanns det, att glasrutor krossats i barackbyggnaden, mälthuset och brännhuset för 135 riksdaler silvermynt. Följden av upploppet blev en långvarig rättegång, där domarna lydde på spöstraff och - hängning. Högsta instans mildrade visserligen domarna,

men livstids fängelse eller 40 par spö blev i alla fall lönen för några av deltagarna i det bedrövliga företaget." (Cit. efter "Aktiebolaget Nya Centralbryggeriet 1899-1949. En minnesskrift." Linköping 1949.)

[18]... Vid denna tid, med små polisresurser, kunde militären användas för att upprätthålla ordningen.

[19]... Innehavaren av ett rusthåll (rusthållare) var skyldig att anskaffa och underhålla ryttare med häst. Ett rusthållskompani var således beridet.

[20]... som ju var riksdagsman

[21]... av en nyck

[22]... kungens avsättning

[23]... i ilmarsch

[24]... den blivande regementschefen

[25]... halvö på östra Rügen

[26]... floden Elbe

[27]... nära nuv. Bad Bevensen

[28]... vid Peenes utlopp

[29]... förläggning under tak

[30]... blivande svenske kungen

[31]... Gebhard Leberecht von Blücher (1742-1819), preussisk generalfältmarskalk, tjänade ursprungligen i svenska armén, blev krigsfånge hos preussarna och gick över till Preussens armé 1760, blev fånge hos fransmännen i Lübeck 1806. Som preussisk befälhavare förenade han i oktober 1813 sin armékår med den s.k. nordarmén under befäl av den svenske kronprinsen Karl Johan (se nedan!) och deltog med denne i slaget vid Leipzig. 1815 undsatte han Wellington vid Waterloo och vände därmed ett hotande nederlag till seger. P.g.a. sin anfallsiver kallad "Marschall Vorwärts".

[32]... Lübeck var en fri hansestad.

[33]... ett slags syrligt bröd, som särskilt begagnades i armén och flottan

[34]... en tacka

[35]... marscherade upp

[36]... foder

[37]... De rundade alltså Rügen och landsteg på östsidan, då fartyget inte kunde landa vid den grunda västkusten.

[38]... sårade

[39]... vid Berlin

[40]... Största delen av tiden i fångenskap fick svenskarna tillbringa med att gräva en del av den s.k. Canal Napoleon på en underjordisk sträckning under byn Bellecourt.

[41]... Vid belägringen av Stralsund dog den 16/7 1806 kaptenen och regementskvartermästaren vid Kalmar regemente Jonas Segersteen, f.1769 9/9, gift 1797 31/10 med Anna Magdalena Pontin, f.1769 20/10, d.1854 2/9. Deras dotter Klara Magdalena Kristina, f.1800 5/7, d.1871 11/4 blev 1824 8/10 gift med Jonas Brogren i dennes andra äktenskap och är således min farfars farmor. - A.B.

[42]... på Rügen

[43] Återvändande soldater, som rymt ur fransk krigsfångenskap.

[44]... troligen efter sin blivande svärfar

[45]... överraskning

[46]... på Rügen mitt emot Stralsund

[47]... Guillaume Marie Anne Brune (1763-1815), politisk journalist och revolutionär, sedermera marskalk. Han var "personligen överdådigt tapper, därtill som fältherre mild mot den civila befolkningen". 1806 blev han generalguvernör över hansestäderna samt befälhavare över trupperna i svenska Pommern. Gustav IV Adolf försökte vid ett möte 1807 att förmå Brune att ansluta sig till bourbonerna. Även om Brune

vägrade, så väcktes ändå Napoleons misstankar och han försattes ur tjänstgöring.

[48]... godkännande av förvaltning och räkenskaper

[49]... hos fadern

[50]... Lysning skulle avkunnas vid tre på varandra följande allmänna gudstjänster för att ev. äktenskapshinder skulle kunna anmälas innan vigseln ägde rum. Denna ordning bibehölls till och med 1969.

[51]... Troligen avkunnades den andra lysningen vid en passionspredikan.

[52]... socken

[53]... slup = enmastat fartyg

[54]... mörsare = kanon med kort lopp och mycket krökt kulbana

[55]... avdelade

[56]... nuv. Oslofjorden

[57]... Bottenhavet

[58]... av Riksdagen beviljat skatteuttag

[59]... skatt

[60]... återkalla

[61]... En svensk styrka landsattes vid Ratan i Västerbotten för att driva bort en rysk armé som landvägen kommit över från Finland. - Texten är här svårläst i originalkopian.

[62]... Den nye kronprinsen Karl Johan, som nu var regementets blivande chef.

[63]... Polen var delat mellan Preussen och Ryssland.

[64]... Skall troligen vara "Bataljoner".

[65]... tilltalande förhållande

[66]... Här lämnade man svenskt område.

[67]... av Mecklenburg

[68]... Staden hade varit besatt av fransmännen, som där bl.a. hållit svenskarna från Lübeck fångna.

[69]... Numera stadsdel i västra Berlin. Slottet är museum med tavelgalleri.

[70]... Curt Bogislaus Ludvig Christofer von Stedingk (1746-1836). Född i Pommern. Deltog i den franska undsättningsexpeditionen i det nordamerikanska frihetskriget. 1809-11 förgäves varnande svensk ambassadör i S:t Petersburg. Fältmarskalk 1811.

[71]... augusti

[72]... större landsväg

[73]... de offentliga byggnaderna

[74]... Friedrich Wilhelm von Bülow, greve Bülow von Dennewitz (1755-1816), preussisk general. Var vid detta tillfälle chef för 3:e preussiska armékåren, ingående i nordarmén, som stod under befäl av den svenske kronprinsen. Låg i ständiga konflikter med Karl Johan, som klagade över hans egensinne och olydnad. Spelade även en stor roll i slaget vid Waterloo.

[75]... Charles Nicolas Oudinot (1767-1847), marskalk av Frankrike, ansågs vara en tapper truppledare men visade sig oförmögen att föra självständigt befäl.

[76]... Louis Nicholas Davout (1770-1823), fransk marskalk, ansedd som den främste strategen av Napoleons generaler, beryktad för sin stränghet.

[77]... Michel Ney (1769-1815), fransk marskalk, *prince de la Moskova*, var mindre fältherre än taktiker. Han behärskade konsten att kunna hänföra sina trupper. Av Ludvig XVIII utnämnd till *pair* övergick han under "de hundra dagarna" till Napoleon och blev efter dennes slutliga nederlag arkebuserad för högförräderi.

[78]... aktningssjudande

[79]... längre sammanhängande skanslinje

[80]... sade artigheter

[81]... från Basjkirien vid sydligaste delen av Uralbergen

[82]... väster om Hildesheim

[83]... klagade

[84]... Originalkopian har här (felaktigt) "Ahlen".

[85]... Louis d'or (Ludvig av guld), franskt, internationellt välkänt, guldmynt med franske kungens bild, i Sverige ofta kallade "lussidärer", från 1785 med en vikt av 6,84 gram, från 1792 utan kungabild. Präglingen av myntet upphörde 1794, men det var naturligtvis inte mindre gångbart nu när Napoleon var på flykt.

[86]... Danmark var vid tillfället mycket försvagat, inte minst p.g.a. 1813 års statsbankrutt. Sverige räknade därför med att kunna erhålla Norge som en sorts kompensation för det förlorade Finland.

[87]... från november 1806 (se ovan!)

[88]... ty. Bornhöved, en by 18 km öster om Neumünster. Här stod också ett slag 1227, då den danske kungen Valdemar Sejr förlorade mot de nordtyska furstarna.

[89]... ty. Friedrichsort, vid Kieler Förde, numera stadsdel i Kiel

[90]... vid Elbemyningen

[91]... originalkopian har (troligen felskrivet) "Grünhorst", är beläget sydost om Flensburg, 12 km norr om Lindau

[92]... 10 km nordväst om Rendsburg

[93]... till vilka då även nuv. Belgien räknades

[94]... Barmen och Elberfeld bildar numera Wuppertal.

[95]... påbörjad 1248, fullbordad 1880

- [96]... nederl. St. Truiden
- [97]... nederl. Tienen
- [98]... utarrenderat av Linköpings stifts domkapitel
- [99]... angenäm
- [100]... (furstligt) bröllop
- [101]... fest
- [102]... Sonen Ludvig föddes den 24/5 detta år.
- [103]... Han var då 51 år gammal.
- [104]... omkostnaderna
- [105]... Riksdaler Banko. 1830 bestämdes att 1 rdr bko skulle motsvara 3/8 av 1 rdr specie (i silver).
- [106]... den 1 december
- [107]... försumma att söka före ansökningstidens utgång
- [108]... skyddslingar
- [109]... Karl XIV Johan, tillsammans med vilken J.B. varit i fält.
- [110]... Enligt 1809 års regeringsform ägde Konungen att "allena styra riket".
- [111]... samma dag
- [112]... avskedsanmälan
- [113]... Han fick avsked med överstelöjtnants grad.
- [114]... Någon ytterligare förrättning i denna befattning är ej omnämnd.
- [115]... enskilda
- [116]... brandförsäkringsbolag
- [117]... 1 riksdaler riksgäld = 2/3 av 1 riksdaler banko

[118]... I Åsbo socken. Originalkopian har här (felaktigt) "Ingetorp".

[119]... hade som student sommaranställning som informator, d.v.s. privatlärare i ett välsituerat hem

[120]... sedermera apotekare och bryggeriinnehavare i Linköping

[121]... sedermera kyrkoherde i Svinstad (Bankekind)

[122]... Tydligt var det tal om att bygga ny kyrka i Heda, varvid i så fall dagsverken och kostnader skulle ha blivit uttaxerade på socknens samtliga hemman. Lyckligtvis sattes inte dessa planer i verket. Heda har fortfarande kvar sin berömda 1100-talskyrka.

[123]... Karleby i Normlösa socken. Svärsonen tvingades sedan lämna gården p.g.a. missväxt.

[124]... stackar

[125]... Det s.k. krimkriget 1853-56 mellan Ryssland och en koalition bestående av Storbritannien, Frankrike och Turkiet. Krimhalvön var den huvudsakliga krigsskådeplatsen, men dessutom förekom sjöstrider i Östersjön.

[126]... Jonas Brogren avled på Skränge den 29 november 1859. Hans grav finns på Gammalkils kyrkogård, strax söder om kyrkans kor.

[127]... Slutorden är troligen tillagda av avskrivaren.

